मतिनाया बाखं

मतिनाम्मा वाद्दं

केशरमान ताम्राकार

मतिनाया बाखं

मतिनाम्रा बाह्रं

केशरमान ताम्राकार

मतिनाया बाखं

मतिनाया बाखं

च्वमि	:	केशरमान ताम्राकार
पिकाकः	:	श्रद्धा कमल ताम्राकार *(भिक्षु हिरा फाउण्डेशनया निंतिं)*
न्हापां	:	नेपाल संवत् ११४५ सिल्लागाः दुतिया, शुक्रबार (सन् २०२५ फेब्रुअरी १४ मतिना दिवस)
मूल्य	:	३००/- (स्वसःतका)
सर्वाधिकार	:	पिकाकः
ISBN	:	978-9937-1-7887-7
द्यवः	:	श्याम लाल श्रेष्ठ
डिजाइन	:	राकेश महर्जन (९८४१९७२९८४)
मुद्रण	:	शाक्य प्रिन्टिङ प्रेस बाफल, यैं ।

केशरमानजुया 'मतिनाया बाखं' मतिनां भय्ब्यू

पूर्ण ताम्राकार

नेपालभाषा साहित्यया छम्ह चर्चित बाखंच्वमि केशरमान ताम्राकार खः । वय्कलं विद्यार्थी जीवनकालय् नेपालभाषाय् च्वसा न्ह्याकादिल । वय्कःया दकलय् न्हापां पिदंगु बाखं 'धर्म यानाः पापं पुं' खः । थ्व बाखं ने.सं. १०९४ स 'हलिमलि' लसता पौया न्हापांगु ल्याखय् पिदंगु खः । थ्व बाखं पिदनाः स्वदँ लिपा वय्कःया न्हापांगु बाखंमुना 'मिफुति' (१०९७) पिदन । वयांलिपा वय्कःया 'लागाय् जि ...' (११००), 'जि विश्वास म्वाये' (११०३) बाखंमुना पिदन । थ्वयां छुं दँ लिपा केशरमानजुं अमेरिकाया शिकागोयात थःगु कर्मस्थल दयेकादियाः नं थःगु भाषा, साहित्यया सेवा यायेगु लँपुइ न्ह्यचिलातुं च्वनादिल । थ्व क्रमय् ने.सं. ११३६ निसें केशरमानजुं वय्कःया सम्पादनय् 'शिकागो नेवाः' पत्रिका पिथनादिल । इलय् ब्यलय् वय्कलं साहित्यकारपिनिगु सफू प्रकाशन यानादिल । दकलय् लिपा वय्कःया मां व अबुजुया नामं नीस्वना तःगु 'भिक्षु हिरा फाउण्डेशन'पाखें नांदंम्ह आख्यानकार मथुरा साय्मिजुया 'चिप-निप' (ताहाबाखं) ने.सं. ११४३ स पिथनादिल । थ्वयां न्ह्यः केशरमानजुं रचित 'पौ' बाखं व उकिया समीक्षात्मक च्वसु मुनाः 'पौ बाखं दुवाला' ने.सं. ११४१ स पिथना दिल । वय्कलं ने.सं. १०९७ स रचित 'चिपगु नीलः' चिहासंकिपा ११४४ स अतिकं चर्चित जुल । 'चिपगु नीलः' संकिपा 'नेपाल कल्चलर अन्तर्राष्ट्रिय फिल्म

फेस्टिभल २०२५' स सेमिफाइनलय् दुथ्यानाच्वंगु जुल । थ्व नं छगू लसताया खँ खः ।

'मतिनाया बाखं' केशरमानजुया न्यागूगु बाखंमुना खः । बाखंमुनाय् नेपालभाषा ख्यःयाम्ह गुम्ह भाजु/मय्जुपिनिगु जीवनय् जूगु यःत्यः/मतिनाया गुपु बाखं दु । नेपालभाषाया मेगु बाखंमुना बाखंच्वमिया कल्पनाया सागरं सृजित कथावस्तु, पात्र, सम्वादया बाखं खःसा 'मतिनाया बाखं' बाखंमुना खयां नं थ्व बाखंया पात्र, कथावस्तु व सम्वाद नेपालभाषा ख्यःयापिं सक्रिय कवि, बाखंच्वमि व कलाकारपिनिगु वास्तविक जीवनया मतिनाया न्हाय्कं खः । वास्तविक व यथार्थयात बाखंकथं न्ह्यब्बया तःगु नेपालभाषाया न्हापांगु बाखंमुना हे 'मतिनाया बाखं' खः । थुज्वःगु बाखं खस नेपाली भाषाय् तकं शायद हे जक दइ ।

बाखंमुनाया गुपु मध्यय् च्यापु बाखं नेपालभाषा टाइम्स न्हिपतिइ पिदनेधुंकूगु खः । कलाकार सुरेन्द्र तुलाधर व सुधा शाक्य दथुइ जूगु मतिनाया छपु बाखं जक पिमदनीगु खः । बाखंमुनाय् जनकवि दुर्गालाल व पूर्णदेवी श्रेष्ठ, साहित्यकार पुष्प चित्रकार व बाखंच्वमि सुवर्णकेशरी, बाखंच्वमि सरस्वती व माहिलाकाजी, साहित्यकार बालगोपाल श्रेष्ठ व श्रीलक्ष्मी श्रेष्ठ, बाखंच्वमि मनदेवी व लक्ष्मणकृष्ण ताम्राकार, बाखंच्वमि प्रमिला साय्मि व भुवन साय्मि, साहित्यकार विजयरत्न व मिना वज्राचार्य व कलाकार सुरेन्द्र तुलाधर व सुधा शाक्य दथुइ जूगु मतिनाया बाखं दु । गुपु बाखनय् नं भिंच्याम्ह मतिनामिपिनिगु मतिना बारेया बिस्कं बिस्कं बिचाः न्ह्यब्बया तःगु दु । उकी मध्यय् साहित्यकार पुष्प चित्रकारजुं मतिनाबारे व्यक्त यानादीगु 'विश्वास, सद्भाव, माया, ममता दुसुनाः जीवन न्ह्याकेगु आज्जुया उद्गम खः- मतिना' धयागु मतिनाबारेया अर्थपूर्ण बिचाः थें तायेका ।

साहित्यया विषयवस्तु मध्यय् छगू मतिना खः । नेपालभाषाया प्राचीन काव्यया इतिहास ५०० दँ ताःहाकः । प्राचीन काव्यया विषयवस्तुमध्यय् छगू मतिना खः । प्रो. सिग्फ्रेड लिनहार्ड (ई.सं. १९२४-२०११ - Prof.

Siegfried Lienhard) जुं मुनादीगु 'संग्स अफ नेपाल' (Songs of Nepal, B.S. 1992) सफुती दुथ्याःगु मेयात न्याब्वय् ब्वथलातःगु मध्यय् छब्व मतिना खः । अथे हे नेपालभाषाया प्राचीन काव्यबारे पि.एच.डी. यानादीम्ह जनकलाल वैद्यजुं च्याब्वय् ब्वथलातःगु मध्यय् छब्व मतिना खः । नेपालभाषाय् मल्लकालीन काव्यया छगू स्वरूप मिसा-मिजंदथुया मतिनां भय्ब्यूगु काव्य खः । थौंकन्हय् नेपालभाषाय् जक मखु, खस नेपाली, हिन्दी भाषाया मे व संकिपाया प्रायः मे व संकिपाया विषयवस्तु मतिना खः ।

पश्चिमी साहित्यय् शेक्सपियर (सन् १५६४-१६१६) या रोमियो जुलियट (Romeo and Juliet, 1957) वियोगान्त मतिनां जाःगु विश्वप्रसिद्ध प्याखं खः । शेक्सपियरया प्रायः प्याखं ऐतिहासिक/लाय्कूया परिवार हे प्याखंया मू पात्र । रोमियो जुलियट प्याखनय् इहिपाःया सुइखुघौ लिपा हे प्याखंया मूपात्र सीगु घटनाय् च्वयातःगु प्रसिद्ध कृति खः । शायद शेक्सपियरया थुज्वःगु वियोगान्त प्याखंया प्रभावं बेलायती जुजु इडवार्ड च्याम्ह्मं (Edward VIII - 1894-1972) मतिनामि मिसाया निंतिं २० न्हु जक जुजु जुयाः राजगद्दी त्वःतूगु खः । इडवार्डया थ्व खँ स्यूम्ह स्व. जुजु महेन्द्रं नं थम्हं ययेकातःम्ह रत्न (लिपा श्री ५ बडामहारानी रत्नराज्यलक्ष्मी देवी शाह)या निंतिं न्हापां युवराज पद व लिपा नेपाःया राजगद्दी त्वःतेगु इच्छा याःगु खः । लिपा जुजु महेन्द्रया इहिपाः रत्ननाप जुयाः समस्या ज्यन । थुकिं मतिनां हे मानव जीवन न्ह्यानाच्वंगु खयां नं मतिनाया मिखा मदु, मतिना अन्धो धयागु खँ स्पष्ट याः ।

नेपालभाषाय् मतिना विषयया बाखनय् न्ह्यमथँसे मगाःगु नां खः- आख्यानकार मथुरा साय्मि । वय्कः नेपालभाषाय् रोमान्टिक आख्यानकार कथं नांजाः । वय्कलं च्वसा न्ह्याकाः निदँ/स्वदँति लिपा पिदंगु वय्कःया न्हापांगु बाखंमुना सफू 'वं नकतिनि प्रेम यात' (ने.सं. १०८२) खः । सफूया शीर्षकं हे बाखंया विषयवस्तु मतिनासम्बन्धि खः धयागु स्पष्ट याइ । वय्कःया स्वंगूगु सफू 'यज्यू' यः-पौ मुना (१०८४)

पिदन । बाखंच्वमि केशरमानजुया बाखं ब्वनेबलय् आख्यानकार मथुरा साय्मिजुया बाखंया कथावस्तु व भाषागत शैलिं तसकं प्रभावित जूगु खनेदु । थ्व खँ केशरमानजुया दकलय् लिपा पिदंगु 'पौ' बाखंया कथावस्तु व शैलिं नं कुलाच्वंगु दु । सम्भवतः थुकिं प्रभावित जुयाः केशरमानजुया 'मतिनाया बाखं' पिदंगु विश्वास यायेछिं ।

'मतिनाया बाख'नं अप्रत्यक्ष रूपं नेपालभाषाय् जूगु छुं छुं यथार्थ घटना उलाब्यूगु दु । मतिनाया बाखनय् त्रिचन्द्र कलेजय् 'ज्योति' पत्रिकाया विषय जूगु भाषा आन्दोलन, 'मूति' बाखंमुना पिथंगु, ने.सं. १०९३ सालय् आर.आर. क्याम्पस, ने.सं. ११०४ पाखे छैंय् जूगु साहित्य सम्मेलन, गुडनाइट एफ.एम. न्ह्याःगु, पलिस्था ख्यालः कासा जूगुया उल्लेख दु । थ्व नेपालभाषा साहित्यनाप स्वाःगु घटना खः । थ्वकथं 'मतिनाया बाखं' ब्वनेबहःजू ।

थ्व बाखंमुनाय् बाखंया नायकपिं जनकवि दुर्गालाल श्रेष्ठ, पुष्प चित्रकार, सुवर्णकेशरी, सरस्वती, माहिलाकाजी, मनदेवी, लक्ष्मणकृष्ण ताम्राकार, बालगोपाल श्रेष्ठ, श्रीलक्ष्मी श्रेष्ठ, विजयरत्न, मीना वज्राचार्य, प्रमिला साय्मि, भुवन साय्मि, सुरेन्द्र तुलाधर व सुधा शाक्यपिनिगु यःत्यः जूबलय् व इहिपाः लिपाया जीवनया छुं छुं चित्रण दु । थुकिं ब्वमि वर्गयात वय्कःपिनिगु जीवनयाबारे छुं खँ सीकेगु ह्वःताः चूलाइ । थ्वया नापं वय्कःपिनिगु यःत्यःया मतिनायात इहिपालय् हीकेत भूमिका म्हितादीपिं भाषा साहित्य ख्यःया सक्रिय व्यक्तित्वपिनिगु नां व वय्कःपिन्सं इहिपाःया निंतिं लमिया भूमिका गुकथं म्हितल धयागु खँ बाखनय् न्ह्यथनातःगु दु । थ्व नं सीकेबहःजू ।

मतिनाया बाखनय् भाषा ख्यःया मतिनामिपिं न्हापां गन नाप लात, निम्हसिया दथुइ मतिनाया चुलि गुकथं जायावल, मतिनामिपिनि दथुइ लभलेटर कालबिल जूगु, इहिपाः जूगु, इहिपाः लिपा मिसा-मिजंया दथुइ सामान्य खँय् नं कचकच जूगु, गुम्हेसिया ला 'वार' जूगु व बाखनय् गुलिं अन्तरजातीय इहिपाः जूगुया वर्णन दु । बाखंमुनाय् जनकवि दुर्गालाल

व पूर्णदेवीया मतिनाया बाखं संकिपाया बाखंनाप ज्वःलाःगु थें जू । वय्कःपिं निम्हदथुया खँल्हाबल्हा न्हयथने बहःजू-

पूर्णदेवी - "आः भीदथुइ यःत्यः जुइधुंकल । जितः धायेके हयादीगु मखु ला ? का छु स्वया च्वनादियागु, मेथासं धायेके हयेधुंकल ।"

दुर्गालाल - "अय्सा धायेके हःथाय् वनाछ्व ले ।"

लिपा पूर्णदेवीया मेम्ह भाजुनाप इहिपाः जुइ । दुर्गालालं पूर्णदेवीयात क्वसः नं लःल्हाइ । बाखं छभ्काः वियोगान्तय् हिली । पूर्णदेवी इहिपाः जूम्ह भाजुया छैंय् पलाः हे मतः । लिपतय् ने.सं. १०७७ स दुर्गालालनाप पूर्णदेवीया इहिपाः जुइ । मतिनाया बाखं संयोगान्तय् क्वचाइ ।

बाखंमुनाय् मतिनाया लिपा अन्तरजातीय इहिपाः जूगु प्यपु बाखं दु । नेपालभाषाय् बाखंच्वमि केशवलाल कर्माचार्यया 'संस्कार' बाखनय् अन्तरजातीय इहिपाः जुइमाःगु सन्देश दु थें मेम्ह बाखंच्वमि आशाराम शाक्यया 'पोर्हिचा' बाखनं अन्तरजातीय इहिपालय् सुं नं पंगः जुयाः पःखाः जुइ मफइगु सन्देश दु । बाखंमुनाया प्यपु बाखनय् नं थथे हे जुयाः अन्तरजातीय इहिपाः ताःलाःगु चित्रण दु । उकी मध्यय् पुष्प चित्रकार व सुवर्णकेशरीया इहिपाःभ्वजय् थःथितिपिं सुं हे भ्वय् मवःगुया वर्णनं उबलय् उदायत जातीय अन्धविश्वासं ग्रस्त जूगु खँ उलाब्यू । लिपा पुष्प चित्रकारया इहिपाःभ्वय् धाःसा बांलाक क्वचाःगुया वर्णन दु । मेगु मनदेवी व लक्ष्मणकृष्ण ताम्राकार, सरस्वती व माहिलाकाजी, विजयरत्न व मीना वज्राचार्य व सुरेन्द्र तुलाधर व सुधा शाक्यदथुया अन्तरजातीय इहिपाः जूगुलिं मतिनाया बाखनय् छुं पंगः वःगु खनेदुसां लिपतय् पंगः चिलावनाः इहिपाः जुयाः निम्हत्यपू जुयाः मतिना संयोगान्तय् क्वचाःगु बाखं नं कंगु दु ।

बाखंच्वमि केशरमानजुया 'मतिनाया बाखं' बारे न्हयमथँसे मगाःगु छगू पक्ष बाखंया भाषागत शैली खः । बाखंया शैली अतिकं यइपुसे च्वं, सल्ल वं, गैरनेवाः खँग्वः मदु, भाषाय् उपमां छाय्पियातःगु दु । थुकिं बाखं ब्वनकि भुमिं यंकू थें त्वःते मफइगु कथं आकर्षित यानाः ब्वमियात

सालायंकू । थ्व हे भाषागत शैलीया कलात्मकता खः, बाखंच्वमिया सफलता खः । थ्व पक्षय् बाखंच्वमि केशरमान ताम्राकार ताःलाःगु दु । बाखंच्वमिपिन्सं केशरमानजुया भाषागत शैली अनुकरण याये बहःजू । बाखंया शिल्पकलां 'मतिनाया बाखं'यात अभ्क छाय्प्यूगु दु । मिसा व मिजंया दथुइ मतिना जुयाः इहिपाः जूसां त्यपू जीवन सफलकथं न्ह्यानाच्वंगु सन्देश बाखंमुनां ब्यूगु दु । मतिनाया बाखंया नायकपिं थौं मां-अबु जक मखु, बाज्या-अजि जुयाः परिवारय् न्ह्याइपुक्क जीवन न्ह्याकाच्वंगु बाखनय् ब्वनेदु । थ्व नं समाजया निंतिं छगू सकारात्मक सन्देश खः । थ्वकथं मतिनाया बाखंया मू दु । दकलय् लिपा नेपालभाषा व साहित्य सेवाय् थःगु जीवन फुकाच्वंम्ह बाखंच्वमि केशरमान ताम्राकारया च्वसा थौं थें सदां न्ह्याना च्वनेमा, भाषा व साहित्य ख्यलय् वय्कःया पलाः सदां न्ह्याःवना च्वनेमा । वय्कःपाखें थ्व हे भलसा कासें बाखंच्वमि केशरमान ताम्राकारजुयात भिन्तुना द्यछाया ।

ने.सं. ११४५ प्वहेलागाः दुतिया, बुधबार

मतिनाया बाखं- गुढँया कुतः

नेपालभाषा साहित्यख्यःया साहित्यकारपिन्सं थःगु धात्थेंया मतिनाया बाखं च्वःगु मखनाः थनिं गुदँ न्ह्यवंनिसें दँय्दँसं छपु छपु भ्यालेन्टाइन न्हिया लसताय् नेपालभाषा साहित्य व कला ख्यःया भाजु/मय्जुपिनिगु मतिनाया बाखं नेपालभाषा टाइम्सया शुक्रबारया तँसापतिइ पिथना वयाच्वनागु खः ।

इलय् ब्यलय् मथुरा दाइनं जितः न्वायेगु याना हयादी- "केशर भाइ, मतिनाया बाखंयात सफूया रूप बीमाल । गुबलय् पिदनीगु जुल ?" वय्कःया कुतः व हःपालं हे थ्व सफू जुयाः पिदंगु खः ।

आःतक पिदंगु गुम्ह त्यपूया धात्थेंगु मतिनाया बाखंयात 'मतिनाया बाखं' सफूकथं 'भिक्षु हिरा फाउण्डेशन'पाखें पिदंगु दु, छगू लसताया खँ ।

'मतिनाया बाखं' सफुतिइ दुथ्याःपिं सकल हनेबहःपिं साहित्यकार भाजु मय्जुपिंलिसे जि तसकं आभारी, छाय्धाःसा वय्कःपिन्सं थःथःगु मतिना जूसांनिसें आःतकया सत्य, तथ्य कना मद्यूगु खःसा थ्व 'मतिनाया बाखं' गर्भय् जक जुयाच्वनी ।

भाषाविज्ञ भाजु पौभाः साय्मिजुं थुगु सफूयात माःकथं माःथाय् भाय् भिंका बियादीगुली वय्कःयात आपालं सुभाय् ! अले थुगु सफूयात पाय्छि जुइक द्यबः कियादीम्ह हनेबहःम्ह वरिष्ठ कलाकार श्यामलाल श्रेष्ठ दाइयात नं आपालं आपाः सुभाय् द्यछाया । कम्प्युटर सेटिङ व मुद्रणया भाला कयादीम्ह संकिपा निर्देशक एवं साहित्यकार भाजु राकेश महर्जनयात नं सुभाय् द्यछाया ।

दकलय् लिपा सफू पिथनाया भाला क्वब्यूम्ह भिक्षु हिरा फाउण्डेशनयात नं सुभाय् मबिसे च्वने मज्यू ।

केशरमान ताम्राकार

शिकागो, युएसए ने.सं. ११४५ प्वहेलागाः चौथि, शुक्रबार ।

पिकाःपाखें

भिक्षु हिरा फाउण्डेशनया लुखां बाखंच्वमि केशरमान ताम्राकारया मेगु छगू बिस्कं सफू 'मतिनाया बाखं' पिथने दयाः जिपिं साःप लय्ताः । खला थ्वयां न्ह्यः नेपाल संवत् ११४३ स हनेबहःम्ह वरिष्ठ आख्यानकार भाजु मथुरा साय्मिजुया 'चिप निप' ताहाःबाखं सफू पिथनेगु ज्या जुल । थुगु सफू भाजु साय्मिजुं निपतिंचां च्वयाः निलाया दुने पूवंका दीगु खः ।

भिक्षु हिरा फाउण्डेशनपाखें सफू पिकायेगु ज्या जक मखु थनिं न्हय्दँ न्ह्यः नीस्वंगु 'भिक्षु हिरा साहित्य सिरपाः'पाखें आःतक उदाय् साहित्यकारपिं पूर्णकाजी ताम्राकार, पुष्परत्न तुलाधर, सुगतदास तुलाधर, हितकरवीरसिंह कंसाकार, सुवर्णमान तुलाधर व प्रेमशान्ति तुलाधरपिन्त थुगु सिरपाः लःल्हाये धुंकूगु दु । थुगु सिरपाः उदाय् समाजया दँमुँज्याय् लःल्हाइगु खः ।

अथे हे स्वदँ न्ह्यः भिक्षु हिरा फाउण्डेशनपाखें 'भिक्षु हिरा तबःज्या हना' नीस्वनेगु ज्या जुल । आःतक वरिष्ठ तबः भाजुपिं केशरमान ताम्राकार व चिनिकाजी ताम्राकारपिन्त हनेगु ज्या जुइधुंकूगु दु । थुगु हना तबः समाजया दँमुंज्याय् द्यछाइगु खः ।

थुकथं भिक्षु हिरा फाउण्डेशनपाखें भाषा, साहित्य, शिल्प, कला व मेमेगु ख्यलय् थःत पानाच्वंपिं व्यक्तित्वपिन्त सम्मान यायेगु ज्या यानां तुं च्वनी ।

भिक्षु हिरा फाउण्डेशनया निंतिं
श्रद्धा कमल ताम्राकार

धलः

जनकवि दुर्गालाल श्रेष्ठ
पूर्णदेवी श्रेष्ठ | १

मथुरा साय्मि
रमादेवी श्रेष्ठ | ७

साहित्यकार सुवर्णकेशरी
पुष्प चित्रकार | १५

साहित्यकार बालगोपाल श्रेष्ठ
श्रीलक्ष्मी श्रेष्ठ | २५

सरस्वती तुलाधर
एमके कल्पित | ३१

विजयरत्न असंबरे
मीना वज्राचार्य | ३९

मनदेवी ताम्राकार
लक्ष्मणकृष्ण ताम्राकार | ४७

भुवन साय्मि
प्रमिला साय्मि | ५५

सुरेन्द्र तुलाधर
सुधा शाक्य | ६५

मतिनाथा वाद्यं

जनकवि दुर्गालाल श्रेष्ठ
पूर्णदेवी श्रेष्ठ

मतिना सुलिसे जुल व हे लिसे इहिपाः यायेदत धाःसा व ति सुखद् मेगु छु दइ ? वाध्यतावश मतिना छम्हलिसे जुल, इहिपाः मेम्हलिसे जूसां व नं सुखद्कथं हे कायेमाः । भी जनकवि दुर्गालाल श्रेष्ठया मतिना नं व हे लिसे जुल अले इहिपाः नं व हे मय्जुलिसे जुल । थ्व ति सुखद मेगु छु दइ ? वय्कः भाग्यमानीम्ह मय्जु खः पूर्णदेवी श्रेष्ठ, गुम्ह कवि भाजुया मचांनिसेंया पासा दर्शनदास श्रेष्ठया केहें मय्जु खः । न्हापांनिसें (ससःदाजु व जिलाजं भाजु मजूनिबलय्निसें) निम्हं नाटक, प्याखं क्यनेगु संस्थाया सक्रिय दुजःपिं खः । छैंय् छैंय् वये-वनेगु ज्या जू । मय्जु पूर्णदेवीलिसे इलय्ब्यलय् नाप लानाच्वनीगु स्वाभाविक हे खत । मिखा-मिखा चूलाइगु, छता-निता खँ जुइगु लिसेलिसें कवि भाजुं मिखा वंकल । लिसें मय्जुपाखे नं आकर्षित जुल । मेगु कथं धायेगु खःसा उमि नुगलय् मतिनाया बाजं थात । दर्शनदासया छैं व भृगुराम श्रेष्ठया छैं न्हाय्कंत्वाःया छगू बहालय् चुलिंचू जूगुलिं कवि भाजु अप्वः धइ थें मय्जुयात स्वयेत भृगुराम श्रेष्ठया छैंय् वनीगु जुयाच्वन ।

भृगुराम व दुर्गालाल मचांनिसें तसकं मिले जूपिं पासापिं । ला व लुसि थें । अले दुनुगःया खँ नं ब्याः । भृगुरामं अप्वः थें दुर्गालालयात हायेकीगु जुयाच्वन "का का मतिना जूगु हे खत का, ययऽऽ यःगु हे....." । थुकिया लिच्चःकथं मिखां मिखां, ययेकाच्वंपिं ल्याय्म्ह भाजु व ल्यासेम्ह मय्जुया मतिना क्वातुया वन । मेकथं धायेगु खःसा थुगु ज्याय् यःत्यःया भूमिका म्हितादीम्ह लमि भृगुरामयात हे धायेछिं ।

पूर्णदेवीया परिवार आर्थिक रूपं दुर्गालाल स्वयां च्वन्ह्याः, अर्थात सम्पन्न परिवार खत । अथे जूगुलिं इलय् ब्यलय् उमिगु छैंय् दर्शनदासपाखें पासापिं मुनाः ममः व समय्बजि नयेगु व मुनेगु याः । छन्हु दर्शनदासया क्वथाय् कवि भाजु याकःचा च्वनाच्वंगु इलय् लाकाः मछाः मजूसे पूर्णदेविं धा हे धाल– "आः भी दथुइ यःत्यः जुइ हे धुंकल । जितः धायेके हयादीगु मखु ला ?"

थ्व न्ह्यसः न्यनाः कवि भाजु छभ्काः इतःमितः कनादिल । अले न्हियान्हिथं व हे न्ह्यसः जक नुगःया स्वाहानेय् थहांकुहां जुल । न्हि बिना वन, चा फुनाच्वन । छु याये ? छु धाये ? छखे थःगु कमाई स्रोत छुं मदुगुलिं धायेके छ्वयेगु आँट हे मवल । ह्वाये नं मछाः, पाये नं मछाःम्ह थें जुल । पूर्णदेवीयात मेथासं धायेके हल । पूर्णदवीया छु याये, छु याये जुल । म्ह छम्हं क्वाःलखं लुना थें जुल । जि हे मजिल धकाः पूर्णदेविं कवि भाजु नापलानाः खँ प्वंकल, "का छु स्वया च्वनादियागु ? मेथासं धायेके हयेधुंकल... ।" ख्याः यानाः धाःगु खः बाय् वाक्कुछिनाः धाःगु खः, कवि भाजुया लिसः वल, "अय्सा धायेके हःथाय् वनाछ्व ले... ।" थथे लिसः वयेवं पूर्णदेविं तसकं नुगलय् स्याकल । ख्वखमख्व धाल । अय्नं पियाच्वंगु खः, कवि भाजुं धायेके हइ ला धकाः । धायेके हे महःसेंलि नुगलं मबीक मबीक मेम्ह भाजुलिसे इहिपाः जुल । थः मतिनामि पूर्णदेवीया इहिपाः भ्वजय् थम्हं साक्क भ्वय् नःगु खः कि मखु । वय्कःया ल्हातं छु मती तयाः खः क्वसः नं लःल्हात । छज्वः मतिनामित ब्यागः जुल । मतिनाया चिं निकू कुचा दल । नुगलय् मतिना जक घानाः छैंय् वल । थः मतिनामि मेम्ह भाजुयाथाय् छ्वयाबिल । छगू वियोगान्त मतिनाया बाखं ।

इहिपाः लिपा थःछैंय् चाह्यूवःम्ह पूर्णदेवी छाय् खः मस्यु, भाःतया छैंय् लिहां मवन । लिपा भृगुराम व मेमेपिं पासापिंपाखें सीकल कि पूर्णदेवी आः गबलें नं भाःतया छैंय् वनी मखुत । अले दुनुगःया पासापिंपाखें "...वं छन्त हे जक ययेकाच्वंगु खः, छंगु हे मतिनाय् उइँ जुयाः मवनेगु निर्णय

याःगु खः । उकिं छं वयात हये हे माः...” धकाः ख्वाख्वा त्यात “...वयागु दुग्यंगु मतिनायात छं स्याये मज्यू...” धासेंलि कवि भाजुं नेपाल संवत् १०७७ स मय्जु पूर्णदेवीलिसे इहिपाः यानाः थःगु मतिना पूवंकल ।

थ्व बाखं ‘लैला मजनु’ स्वयां नं म्ह्व मजू । अले स्वच्छ मतिनामिपिनिगु निंतिं छगू ज्वः मदुगु म्वानाच्वंगु मतिनाया दसु जुल ।

(लिधंसा : भाजु राजेन्द्र मानन्धरया ‘साहित्यकार दुर्गालाल श्रेष्ठको जीवनी, व्यक्तित्व र कृतित्व’ अध्ययन शोधपत्र)

शुक्रबाःया तँसापौ, नेपालभाषा टाइम्स
ने.सं. ११३७ सिल्लागाः चौथि, मंगलबार

मतिनाथा वाद्वं

मथुरा साय्मि
रमादेवी श्रेष्ठ

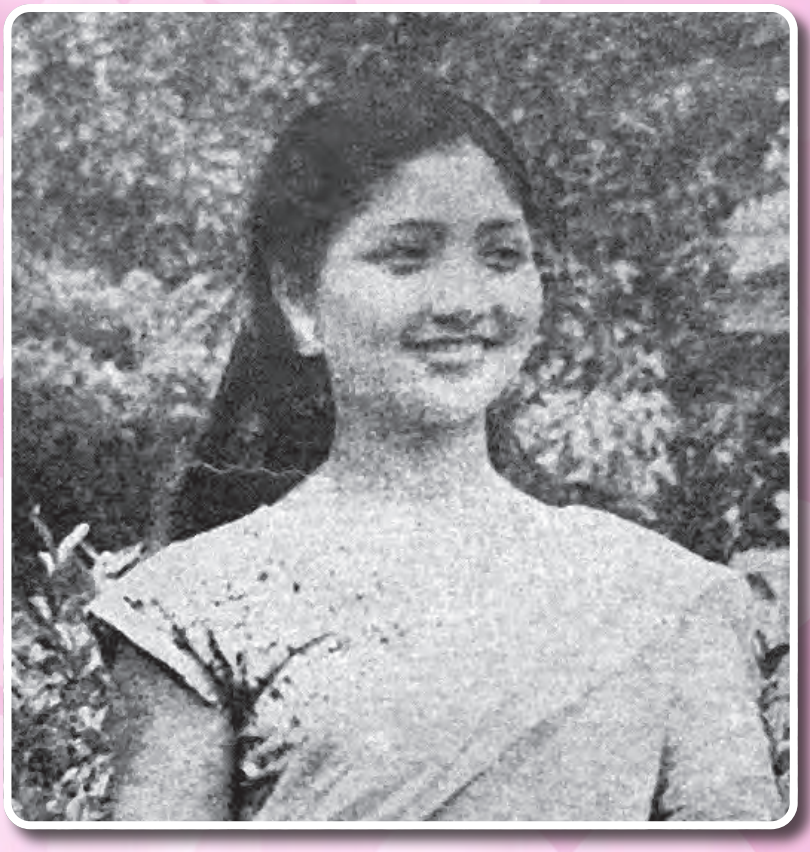

तिनामिपिनिगु निंतिं भ्यालेन्टाइन डे तसकं महत्वपूर्णगु न्हि खः । मतिना अज्याःगु चीज खः, छुं खयाः नं छुं मखु । छुं मखयाः नं छुं खः । मतिनामिपिन्सं मतिनायात कयाः न्हून्हूगु परिभाषा बी । नुगःखँ प्वंकी । भाजु मथुरा साय्मि थःगु बिचाः थुकथं प्वंकादी-

"मतिना मतिना हे खः । थुकिया परिभाषा बिस्कं मदु । मतिनायात स्वयेगु थःथःगु मिखा । थुकिया न रूप दु, न रंग । न आकार दु, न वजन । थ्व थुलि विशाल कि थ्व मथ्यंगु गनं मदु । मन्ह्यंगु सुयां नुगः मदु । मतिना दयाः हे विश्व ल्यनाच्वन । परम सत्य । मखुसा न व दइ, न थ्व दइ । न छ दइ, न जि दइ... !"

शायद वय्कःया न्हापांगु मतिनाय् छ्यःगु खँग्वःत नं थ्व हे जुइ । ने.सं. १०७४ सालपाखेया खँ खः । अबलय् वय्कः नच्चा ल्याय्म्ह । अथे धइगु झिंप्यदँ क्यंगु ई । मचा धाये ला, ल्याय्म्ह धाये ला ! म्हं मचासां मन ल्याय्म्ह जुइधुंकूगु जुयाच्वन । मन ल्याय्म्ह जुलकि मिखां सुयातं स्वये सयावइ । वय्कलं नं सुयातं स्वयादिल- असंया थःगु पसलय् च्वँच्वं । पसःया च्वतय् भुतू नं दुगु जुयाच्वन । छन्हु म्वःल्हुयाः निभालय् सँ पानाच्वंम्ह भचा उज्यां च्वंम्ह छम्ह परी वय्कःया मिखाय् तारा हानय् जुल । वय्कःया मिखा व परीया सँ सिरिसिरि फसय् फरफर सनाच्वंगु स्वस्वं तिरिमिरि धाल । वया फंफं सँ । तर ख्वाःपाःचा चुलिंचू मजू । भाजु साय्मिया मिखा वया सँया ह्वतं ह्वतं दुहांवन । अय्नं यचुक खने मदुनि, ख्वाः, न्हाय् व मिखा । मखंलिसे स्वयेत झन आय्बुल ।

प्याःचाःगु वय्कःया मिखां फरक्क छकः फहिलेवं खनेदत, व परीया ख्वाः । यच्चुसे, पिच्चुसे वया व रूप, अले वया रंग । आहा ! गुलि बांलाःम्ह परी खनिं । क्यलेहें मिखा, चकंगु कपाः । तनक्क न्यताःपाँय् निपाता । अले न्हाय् भचा मदुचा । सु जुइ व मिसा ? व परी ! थःथम्हं मती वया नां परी तयाबिल । अथेसां धात्थेंगु वया नां छु जुइ ? थःके थम्हंतुं न्हयसः तल । छगू कौतुहलता । थःथम्हं लिसः बियायन- अप्सरा, मेनका, तिलोत्तमा, रम्भा तर थ्व छुं हे मखया बिल । नां वया जुयाच्वन- रमा । पूवंक नां धायेगु खःसा रमादेवी श्रेष्ठ, खः उम्ह रमा हे नच्वा ल्याय्म्ह मथुराया स्वर्गया रम्भा जुयाबिल ।

जुल यःत्यः, गुलि याकनं । तीजक नतुसुतु ब्यात । नतुसुतुया लिसेलिसें ब्यात इमि बुलुहुं बुलुहुं नुगःखँ । उगु ईया मतिनाया कालबिल जुल सफूया, प्रेमपत्रदुने सुलाः सुलाः । उलि याकनं, थुलि याकनं । गुलि याकनं गुलि याकनं ।

वय्कःपिनि नुगः ची मफुत । गनं ब्वया वं थें तन । सकतां सकतां- तन, मन, धन । पलख मखनकि नुगः तये मफुत । ग्वःक्वः ला मय्जु रमाया छँय् नं थ्यन । रमाया क्वथाय् च्वनाः माक्कुक खँ नं सयेकल, न्हयइपुक, न्हिलाः न्हिलाः । ई वंगु हे मचाः । रमायाथाय् वनीबलय् मायां नसा नं नकेहइगु- गुबलें केक, गुबलें नेनकटाई । अले ला मनसें नं प्वाः जाः भाजु साय्मिया व लिसे जक च्वनेदःसा ।

छम्ह नच्चा ल्याय्म्ह, छम्ह नच्चा ल्यासे । छगू न्हूगु अनुभव । मतिनाया अनुभव । न्हि वं मचाः, चा वं मचाः । पल-पल, क्षण-क्षण रसमय जीवन । प्याःचाः तन, प्याःचाः मन । थुकथं न्हयानावन मथुरा व रमाया जीवन- मतिनाय् ।

छन्हु । बहनिसिया न्हय्ताः थाःगु ई । असंया पसलय् च्वनाच्वंम्ह मथुरा साय्मि । पसलय् छम्ह मचा वयाः तुत्तुतु सःतल- "छितः रमा दिदिं सःतूगु दु । थन हे भ्वताहितिइ सुशिला दिदीया छँसं ।"

छाय् थें ? छु जुल ? मन मच्वन । फाय् फाय् थें पसः त्वःताः

भ्वताहितिइ थ्यंकः वन । सःतके हःगु हे खत । सुशिलालिसें छकू क्वथाय् रमा । भुगुलुं भुगुलुं । छगू अजूगति । रमाया ख्वाः स्वयाः अय् थय् धाये मफुत । नुगलय् मन्ह्यं मन्ह्यं न्ह्यसःचिं । छखें लय्ताः मन । मेखे ख्युंगु वातावरण । उकिसनं वा वयाच्वंगु दु प्याताप्याता । मथुरां छकः रमाया ख्वालय् मिखा ब्वल, न्ह्यसःचिं मिखाय् तयाः ।

मछाः मजुसे रमां लिसः बिल "जि छैंय्नं पिहांवया, लिहां वने मखुत आः ।" रमा ला मग्यासे हे छैं त्वःताः वःगु जुयाच्वन । भुइचम्पा ब्वल । मथुराया नुगलय्, कुंकुलामय् । धाकुफय् नं सनाहल, उखेंथुखें । न्ह्यलय् ला ज्वलय् ला जुल, रमाया लिसलं । अल्याख न्ह्यसःत ब्वलन - अथे छथुं छु जुल, अथे छथुं गय् जुल । सीकेगु मन । ख्वातुगु धकिंदुने पत्तुपन छुकिं छुकिं । स्वस्वं खखं प्यखेरं खने मदया वं थें च्वन । ग्याः थें चिकु थें । ख्याः थें नी थें । खः थें मखु थें ।

रमां ब्यूगु लिसःयात न्ह्यसः तल, "छाय् छु जुल ?"

रमां नमवाः । पलख नमवासे हे च्वन । रमा नमवासे च्वंगु खनाः लिक्कसं च्वंम्ह पासाम्हं छकः मथुरा भाजुयात स्वल । स्वया हे च्वन । रमां लिसः बीगुया पलेसा पासाम्हं हे खँ सररर प्वंका यंकल, तीजक तीजक "रमा मांपिंथाय् वनी मखुत । आः छिथाय् हे वनेत वःगु । झासँ, बरू लिबात । याकनं झासँ । रमा आः छिम्ह हे जुल ।"

क्वालखं लू थें जुल । वाताहां वाताहां मथुरा । खः वय्कःया म्हगस पूवन । तर पत्याः हे मजुइकथं छु जुल थ्व छक्वलं । मथुरायात रमा दत खः । दुगु नं तयेगु थाय् माल । बिचाः हे याये मफुत । गन वनेगु आः, गन च्वनेगु, यँ हे यंकूसां । छैंय् नं गथे यंके । मांअबुयात मिसा हया धकाः छक्वलं गथे धाये, गथे क्यने । गुलि याकनं मिसा ब्वयेकाहल धकाः धाइ वयात । मछाल मथुरा । निभाः त्वयेक त्वयेकं वा वः थें ।

निम्हं पिहां वल । भ्वताहितिं असं स्वयाः मखु, तिनिख्यः स्वयाः वन । गन वनेगु आः, गन च्वनेगु आः । लक्ष्यविहीन । छु याये थें, गुगु

याये थें । ख्युं ख्युं धायावल । त्वाल्ल मत च्याकाः फात्तफुत्त गाडी वयाच्वन, गाडी वनाच्वन । लँय् छम्ह निम्ह जू नं दु । खः थें मखु थें तिमिला छपातं त्वयाच्वन सर्गतय् । खः पुन्हि थौं- गुंपुन्हि, क्वातिपुन्हि । क्वाति त्वनाः लुमुक च्वनेगु न्हि । छखें ग्याःचिकु निम्हेसिकें, मेखें पुन्हि थें चकंगु नुगः ज्वनाः मताःपहलं पलाः न्ह्यानाच्वन । ल्हाः ज्वने मछाः । आःयापिं ल्याय्म्हत थें म्ह घ्वाये नं सःगु मखुनि । लुमरि अजिमा (भद्रकाली) तापाक इमिसं खंकल । निम्हं यन्त्रवत उखे हे स्वयावन ।

सुम्क न्ह्यानाच्वंपिं मथुरा व रमा । लिपतय् मथुरां तीजक खँ छुत- "छाय् थपाय्च्वं हथाय् चाया ? भी छुं व्यवस्था जूगु मखुनि । एसएलसी तकं भी पास मजूनि । गुलि गुलि ब्वनेगु दनि । गुलि कमे यायेमानि ।"

वाक्कु छिनाः खँ न्ह्याकायंकल, "थौं छ लिहां हुँ थःगु हे छैंय् । आज्जु छगू हे खः, भीगु । तर व तापाःनि । भी हथाय् चाये मदु । थ्यनी भी । बुलुहुं बुलुहुं वने, गथे ? नु, छन्त थौं जिं छंगु छैंय्तक तयाबी । भीत इलं मत्यःनि धयाच्वन," खँ थुइका यंकल ।

"मखु, जि छैंय् वनेगु हे मखुत," छैं हे त्वःता वयेधुंकूम्ह रमां धयायन, "दः छिं यःथाय् यंकादिसँ । भी नापं वने । नापं च्वने । दः मेथाय् बियाछ्वयेगु स्वयाच्वन मांपिन्सं । त्यःगुं मत्यःगुं धाल इमिसं । छितः अपमानित यानाः । साय्मित धइपिं क्वह्यंगु जात हं ! जिं सहः याये मफुत... ।"

उगु इलय् थजात क्वजातया तच्वःगु भेदभाव दु । मतिना जूसां जात पाःगु हुनिं गुलिखे मतिनामित बायेमाःगु दु । मांअबुया इज्जतया निंतिं दंदं मतिनाय् तक्यने धुंकूपिं मतिनामितसें मि घुर्कमाःगु दु । रमा छम्ह मग्याःम्ह मिसा जुयाबिल । मतिनायात त्याकेत मथुराया निंतिं छैंय्नं बिस्युं वयेगु पलाः ल्ह्वन ।

रमां थःगु खँ स्वानायन, "उकिं जि थौं सुं मदुगु स्वयाः वयाछ्वयागु । आः जि लिहां वने मखुत । नापं च्वने, नापं वने । छिं

यनादी मखु ला ? मखुसा झासँ छि थःगु हे लँय् । जि नं वनाछ्वये थःगु हे लँय् ।" रमां खँ त्याछित ।

"छ गन वनेगु ?" आश्चर्यया मिखा तयाः मथुरां न्यन ।

"गन गन लँ दु, अन अन वने । वनां च्वने, न्ह्याथाय् थ्यंसां थ्यने । जिं धाये हे धुन । जि छैंय् मच्वनेत हे वयाम्ह । लिहां वने मखुत । यने मखुसा दः छिं त्वःताः झासँ ।" छसासलं मग्यासे रमां धयायन ।

रमाया छसासलं वःगु डाइलग न्यनाः मथुराया न्हाय्पनय् रमाया सः न्हय्बि दुहां वने थें थाराथारा न्हुइक सुलुलुलु दुहां वन । कुचुसे कुचुसे नं च्वनावन, ल्याय्म्ह भाजुयात । ग्यासें वल । छुं जुइया भय । रमां मखु थें याइया भय । यःम्ह रमा । ययेकूम्ह मथुरा । बिस्युं वःम्ह रमा । बिसिके यंकेमाःम्ह मथुरा !

तक्क दिनाः मथुरां रमायात झ्वाताहां स्वल । पलख स्वयाच्वन तग्वः मिखां । रमां नं तक्क दिनाः क्यलेहें मिखां मथुरायात स्वयाच्वन । लुँमरिया ल्यूने सिमा क्वसं । पलख निम्हं झ्वाता थें । अले मथुरा तीजक रमाया लिक्क वन । म्हं थीक च्वन । निपा ल्हातिं कत्तिक ज्वन । रमायात पाचिनाः लुसुलुसु न्ह्याः वन मथुरा । फुलुफुलु ससिवा वयां च्वन ।

(भाजु मथुरा साय्मिलिसे जूगु सहलहया लिधंसाय्)

शुक्रवाःया तँसापौ, नेपालभाषा टाइम्स
ने.सं. ११३८ सिल्लागाः चःह्रे, बुधबार (२०१८ फेब्रुअरी १४ भ्यालेन्टाइन डे)

मतिनाथा वाढ्वं

साहित्यकार सुवर्णकेशरी पुष्प चित्रकार

मतिना याइपिन्सं मतिनायात कयाः थीथी कथंया नुगःखँ तइ । मतिनाया परिभाषा बी । थनिं न्ययन्हयँदँ न्हयः मतिनाय् तक्यंपिं नेपालभाषाया निम्ह नांजाःपिं साहित्यकार भाजु मय् जुपिं खः - पुष्पबहादुर चित्रकार व सुवर्णकेशरी चित्रकार ।

भाजु चित्रकारं मतिनायात कयाः थःगु धारणा थुकथं तयादी - "जीवन आस्था, विश्वास, सद्भाव, माया, ममता दुसुलाः जीवन न्हयाकेगु आजुया उद्गम खः मतिना । न्हयाम्हेसिकें दइगु स्वाभाविक शास्वत खः ।"

अथे हे वयकःया तिरिमय्जुं मतिनायात कयाः थःगु नुगःखँ थथे तयादी- "मतिना छुं नं कथंया भौतिक वस्तु मखु । थ्व छगू भावपूर्ण स्वापू (सम्बन्ध) खः । छम्हं मेम्हप्रति माया, करूणा, निःस्वार्थ विश्वासं भयब्यूगु आत्मीय स्वापू ब्वलनाः जीवन न्हयाकायंकीगु हे मतिना खः ।"

यँया तसकं नांजाःगु त्रिचन्द्र कलेजय् वयकःपिं ब्वनादीगु जुयाच्वन । ने.सं. १०८१ दिल्लापाखे, पुष्प चित्रकार आईएया विद्यार्थी खःसा सुवर्णकेशरी आईएस्सीया विद्यार्थी जुल । उगु इलय् इन्टरमिडियट लेभलय् ऐच्छिक विषयकथं नेपालभाषा कयाः ब्वनेदु । ऐच्छिक विषय निम्हेस्यां नेपालभाषा ल्यल । निम्हं नेपालभाषाया छगू हे क्लासय् । थुकिं सीदु उबलय्निसें वयकःपिं निम्हं नेपालभाषाप्रति भुकाव दुपिं खः । दकलय् न्हापां वयकःपिं छम्हं मेम्हेसित खंगु धयागु नेपालभाषाया कक्षाय् खः । नतुसुतु मदु । मिखां मिखां जक खन । मतिनाया खँ ला गन गन उमिगु नुगलय् ।

नेपालभाषा ब्वनाच्वंगु इलय् त्रिचन्द्र कलेजं कलेजया हिरक जयन्ती न्यायेकेगु व 'ज्योति' पत्रिका पिथनेगु खँय् प्रत्येक विद्यार्थीपाखें २५० तका बीमाःगु सुचं लिसें उगु पत्रिकाय् खय् भाय् व अंग्रेजी भाय्या च्वसुयात जक थाय् बीगु खँ वयेवं पुष्प चित्रकारलिसें नेपालभाषा ब्वनाच्वंपिं विद्यार्थीतय्सं सह याये मफुत । भाय्यात कयाः प्रिन्सिपलथाय् डेलिगेशन वन । छगू कथं विद्रोह जुल । थुगु विद्रोह आन्दोलनया कमिटीइ सुवर्णकेशरी नं दुथ्याः । थ्व हे आन्दोलनया पलाः हे पुष्प चित्रकार व सुवर्णकेशरीयात सतिक हयेगु न्हापांगु पलाः जुल ।

वय्कःपिनिगु आन्दोलनं कलेजं हिरक जयन्ति न्यायेके मफुत । आन्दोलन तसकं ताःलात । अनं निसें वय्कःपिं झंझं सतिना वन । सतिना वंलिसे खँल्हाबल्हा न्हापा स्वयाः अप्वः जुयावन । थुगु इलय् सुवर्णकेशरिं बाखं च्वयेगु ज्या न्ह्याके धुंकूगु जुयाच्वन । अले वय्कलं थम्हं च्वयागु बाखं पुष्प चित्रकारयात क्यनेत, दयेकेत बीगु जुयाच्वन । पुष्पं थम्हं फूचाःकथं सल्हासाहुती बीगु जुयाच्वन । थुलि जक लिकुना मच्वँसे छैंय् तकं वये-वनेगु जुल । उपिं निम्हं खँ ब्याःपिं पासा जुयावन । पुष्प चित्रकारं धाइगु खँय् सुवर्णकेशरिं न्ह्याबलें बांलाःगु मिखां स्वयाहयेगु यानाहल । उमि दथुइ नुगः दासि वःसां मतिनाया खँ धाःसा मजू ।

पुष्प चित्रकारया नुगलय् मचायेक सुवर्णकेशरी प्रति स्नेहभाव दनावल । मतिनां चुलि काल । अथे हे सुवर्ण केशरी- पुष्प चित्रकारं थः मां मफुबलय् छम्ह काय्मचा जुयाः नं म्ह्याय्मचां स्वयां बांलाक सुसाःकुसाः याना च्वनादीगु खनाः तसकं अजू चाल । थज्याःगु लु सुवर्णकेशरिं थःगु छैंय् गुबलें मखं । उलि जक मखु, छन्हु सुवर्णकेशरीया मांया चिपाःगु किपायात तपाः जुइक चिकं रंगं च्वयाः बीहःबलय् सुवर्णकेशरिं पुष्प चित्रकारयात छम्ह आदर्शवान व मृदुभाषी, कर्मठ व्यक्ति हे खः धया थें वय्कःप्रति आस्थाभाव ब्वलंका हल । थुकिं सीदु भाजु पुष्प चित्रकार मिस्तय् नुगः ब्वनेगु व नायेकेगुली छम्ह पोख्तम्ह साहित्यकार जक मखु, चित्रकार नं खः ।

नुगलं नुगः यल उमि । म्हुतुं खँग्वः मब्यं । आःयापिं ल्याय्म्ह ल्यासेतय्सं थें 'आइ लभ यु, आइ लभ यु टु' धायेफुगु मखु । मतिनाय् तक्यंपिनि दकलय् ग्यानापुगु क्षण धयागु हे मतिनाया प्रस्ताव तयेगु क्षण खः । यक्व मतिनामिपिं मतिना प्रस्ताव तयाः वइबलय् लिसः 'जिं ला उकथं स्वयागु मदु, जिं ला दाइकथं जक स्वयागु खः, जिं ला केहेंकथं जक स्वयागु खः' धयागु लिसः वइगु । अज्याःगु लिसः वलकि प्रस्ताव तःम्ह फेल जुइ धया थें पुष्प चित्रकार ग्याना च्वनादीगु जुयाच्वन ।

उखे मचांनिसें मांबौ मदुम्ह सुवर्णकेशरी धाःसा सःसःथें बाखं च्वयाः सुदर्शन भन्ते, हितकरवीर सिंह कंसाकारपिन्त बाखं मिले याकाः नेपालभाषाया सेवा यायेत ब्वाँय् जुयाच्वन । हानं उगु इलय् छैंदुने अंशबन्दाया खँय् ल्वापु झन् झन् तच्वया च्वंबलय् सुवर्णकेशरीयात थः सुं हे हाःनाः मदुम्ह थें जुयाच्वन । अथे जुयाः म्वाये हे मास्ति मवयाः न्हापा छकः पाँचखालय् गुँभ्वय् वंबलय् अन हे हुनुनु सः वयेकः तजाःगु खुसि न्ह्यानाच्वंगु लखय् क्वब्बाना सिनावने धयागु बिचाः.... ।

गुँभ्वय् वंम्ह सुवर्णकेशरिं पुष्प चित्रकारं ब्वनेत धकाः ब्यूगु सफू लितबीत नं ज्वनावंगु जुयाच्वन । सफू लित बिल । पुष्प चित्रकारं सफू फरर पुइकाः स्वल । गनं ब्वंगु चिं मखन । ब्वनाः गनं चिं तयातःगु मखनाः न्यन- "मब्वँसे लित हयागु ला कि छु ?"

वय्कःया न्ह्यसः न्यनाः सुवर्णकेशरिं वाताहां च्वनाः छुं हे लिसः बी मफुत । छ्यं क्वछुकाः सुम्क च्वन । अबलय् वय्कलं थःत थम्हं हे थःगु ख्वाः गथे जुल थुइके मफुत ।

सुवर्णकेशरीया ख्वाः ब्वनाच्वंम्ह पुष्प चित्रकारं तीजक खँ छुनाहल, "सुवर्ण, तं चाये मते जिं छगू धाये... ? तःन्हु न्ह्यवंनिसें छन्त छगू खँ कने धकाः च्वनागु खः, तर धाये मफया च्वन ।"

न्ह्यसः तल सुवर्णं - "छु खः ?"

"छ तं चायेमखु खः ला ?"

"छाय् तं चायेमाःगु दु," चीसःगु सः पिदन ।

"छन्त यक्व न्हयवंनिसें ययेकाच्वनागु खः, धाये जक मफया च्वन । छनाप ह्वने दःसा दः सुख जुइ, आनन्द जुइ, जिगु जीवन थहां वइ...।"

खँ न्यनाच्वंम्ह सुवर्ण सुम्क न्यना हे जक च्वन । जिल्ल जुल । पुष्पं सुवर्णया मिखा लःलःधाःगु खन । न्हाय्च्वका ह्याउँ ह्याउँ धयावःगु नं खन । सुवर्णया ख्वाः स्वयाच्वंम्ह पुष्पयात छु याये, छु धाये जुल । ग्यासें वल । अथेसां म्हुतु चायेकायंकल, "छं मयःसां छुं मपाः । न्हापा थें व्यवहार याये । छुं पाइ मखु ।" पलख दिनाः थःगु खँग्वःत न्हयाकायन, '"जि छनाप जीवन हनाः सुख, आनन्द बी फइ-मफइ धकाः तसकं ग्याः ।"

लिसलय् सुवर्ण धाल, "जितः विश्वास दयाः हे ययेकागु खः । छनाप जीवन हनेदःसा जिगु जीवन नं बांलाइ, अवश्य नं जितः विश्वास दु ।"

"अथे खःसा ज्यू । छक्वलं क्वःछी मते । छं तसकं मिले जूम्ह पासालिसे सल्हासाहुति कयाः जक लिसः ब्यु ।"

पलख निम्हं सुम्क ।

"सुवर्ण थन वासा" पुष्पया न्हयसलं सुवर्ण अकमके जूगु खनाः पुष्पं थःगु खँ तनायन, "ग्याये म्वाः, छं दः ययेकल, जिं छन्त ययेकासा छाय् ग्यायेमाःगु ।"

सुवर्ण पलख सुम्क च्वनाः लिसः बिल, "ज्यू, पासायाके न्यनाः लिसः बी ।"

कन्हय्कुन्हु सुवर्ण पुष्पया छेँय् लिसः ज्वनाः वल । पुष्पं सुवर्णया ख्वाः भचा पाःगु खनाः न्यन, "छु धाल ले ?"

सुवर्ण चीसलं लिसः बिल, "पासां छं पुष्पनाप जीवन हनेमाः, त्वःतेमते । त्वःतल कि छं दुःख सी धाल," थुलि धयाः पुष्पयात त्वालां स्वल ।

छगू नुगलं प्रस्ताव तल, मेगु नुगलं प्रस्ताव ययेकल । मतिना

जुल । निम्हेस्यां अय् थय् धाये मफुत । निम्हं भंगः पंछि ब्वः थें ब्वल मतिनाया सर्गतय् ।

तर भाजु जुल चित्रकार, मय्जु जुल तुलाधर (उदाय्) । उगु इलय् नेवाः-नेवाःदथुइ नं अन्तरजातीय ब्याहा तसकं म्ह्व । उकिसनं उदाय्तसें थः स्वयां बेजातम्ह जिलाजं स्वीकार मयाः । उकिं गुलिखे मतिनामिपिं थजात-क्वजातया हुनिं थःगु मतिनाया हत्या याःगु खँ नं न्यनेदु । खला वय्कःपिनि मतिनाय् नं पंगः मवःगु मखु । वय्कःपिनि स्वच्छगु मतिनायात फायेगु निंतिं थीथी ग्वसाः नं ग्वःगु जुयाच्वन । मिजंपाखें स्वयां मिसापाखें यक्व पंगः वःगु सीदु । सुवर्णकेशरीया मां (निनि) पाखें सिक्क ह्ययेकूगु खनेदु, उमिगु मतिनायात त्वाःथलेत ।

'छन्त ला वया सिकं बांलाःपिं, तःमिपिं भीगु जातयापिन्सं धायेके हयाच्वंगु दु । मिजंया छुकिया धन्दा छन्त ।'

थुकिया लिसलय् सुवर्णकेशरिं मांयात लिसः थुकथं ब्यूगु जुयाच्वन, "जिं मेपिं लिसे ब्याहा यात धाःसा स्वम्हेसिगुं जिन्दगी बरबाद जुइ ।" थ्वयां लिपा पुष्पनाप इहिपाः मयाकेत 'वलिसे ब्याहा यातकि छन्त जात मिले मजूम्ह मिसा धकाः गनं नं पुजाय् दुत काइ मखु । सीबलय् सीबाजं तकं दइ मखु' धकाः ख्याच्वः तकं बिल । थुगु ख्याच्वलं मग्यासे लिसः बिल, "म्वाःबलय् ला बाजं थाकाः ब्याहा याये मखं धाःसा सी धुंकाःया छु खँ !"

थुलिं जक मगानाः छम्ह हनेबहःम्हेस्यां पुष्पया बारे नानाकथं मखुगु मखुगु खँ न्यंकाः नुगः फाता पुइकेत तकं स्वल । 'व मिजं न्ह्याबलें बहनी तिंख्यलय् छम्ह मिसालिसे चाःह्यू वइ । थुलि जक मखु, ...अय्सा छं दच्छितक ब्याहाः याये मखु धाःसा लिपा वं उम्ह हे मिसानाप ब्याहाः याइ, स्व ले...' धकाः परीक्षा कायेत धाल । धाधां न्ह्याक्व धाःसां मजियाः लिपतय् 'स्वस्वखंक बेजातयात बियाछ्वये फइ मखु जिं, छिमि चिरिमांयात इहिपाःया खँ धाः हुँ' धाल ।

थुलिं नं मगानाः छपुचः पासापिं छ्वयाहयाः वय्कः व वय्कःया

छँबारे मखु-मखुगु व बांमलाःगु खँ च्वयाः पौ तकं बीकेहल । व पौ चिरिमांयात क्यन । व पौ ब्वनाः वय्कःप्रति सुवर्णकेशरी भं आकर्षित जुल । मामं (निनिं) बियाछ्वइगु ला ख हे मखुत । चिरिमांनं थःथाय् छँय् भ्वय् नकाः स्वयम्बर यानाः बियाछ्वयेगु खँ क्वःछित । भ्वजय् पाजुपिं निम्ह बाहेक थःथितिपिं सुं मवः । अफिसया पासापिं व साहित्यिक पासापिं जक थ्यन । पय्नंबिया भ्वजय् ग्वाहालि यायेत पुष्प चित्रकारं सुवाःत व ज्या याइपिनिगु व्यवस्था तकं याःगु जुल । लिसें साहित्य ख्यःया किजापिं गणेश साय्मि, एम.के कल्पित, भाइकाजी तुलाधर, रामभक्त भ्वँमि, धर्मदास, मणिगोपाल, वसन्तलाल आदि आदिपिन्सं नं यक्व हे ग्वाहालि याःगु जुयाच्वन । भमचा जुइत ग्वाहालि याःपिं पुष्प चित्रकारया म्ह्याय्चा सुलोचनां वयाः समाः यानाबिल । अथे हे समाःज्वलं सकतां मिसा पासापिन्सं हयाबिल । पय्नं बियाछ्वःगु भ्वय् नयाः साहित्यकार भाजुपिं फुक्क पुष्प चित्रकारया छँय् वनाः लँस्वः वल । स्वयम्बर सिधयेकाः थःछँपाखें पितबिल । छुं खास ल्वापुख्यापु मजुइक न्ह्याइपुक पुष्प चित्रकार व सुवर्णकेशरी तुलाधरया इहिपाः क्वचाल । ने.सं. १०९८ कछलाय् मतिनामिपिं भाजुमय्जु जुल । लिपा हानं मां (निनि)पाखें तःजिक भ्वय् न्यायेकाः भाजुयात छँय् दुचायेकल । थुगु भ्वजय् सकल थःथितिपिन्सं ब्वति काल । लय्ताःया भ्वय् जुल । थ्व नं छगू उदाहरणीय इहिपाः खः- उदाय् समाजय्, पुं समाजय् ।

ब्याहाः न्ह्यः व ब्याहाः लिपाया खँय् सुवर्णकेशरिं धयादी, "ब्याहाः यायेन्ह्यः छँनं पिहां वनेत तसकं थाकु । पासापिं नाप आखः ब्वं वनेगु धकाः कापि ज्वनाः पिहां वनाः साहित्य सम्मेलन, मिटिङ्ग, भाषिक आन्दोलनय् ब्वति काः वनेमाः । इहिपाः लिपा थज्याःगु झन्झटं मुक्त जू थें ताल । जिं इहिपाः यानाः वयागु छँ माजुंनिसें फुक्क फुक्क हे न्हूगु बिचाः याइपिं जूगुलिं जितः तसकं हे याउँसे च्वन ।"

अथे हे पुष्प चित्रकारया धापू कथं "जिमिसं मतिना यायेन्ह्यः बांलाक बिचाः याना- व खः शिलस्वभाव, आनिबानि आदि फुक्क

फुक्क छम्हेस्यां मेम्हेसित बांलाक म्हसीकाः तिनि इहिपाः यानागुलिं जिमिगु जीवन न्हापासिबें नं न्ह्याइपुक-यइपुक सुखमयकथं जीवन न्ह्याकाच्वना । फुक्क मिलेचले जुयाः शान्तिं छैं न्ह्यानाच्वन । सुखमय जीवन धइगु थ्व हे खः धकाः भाःपियागु दु । ऐश्वर्य आनन्द नं थ्व हे खः धकाः तायेका च्वना ।"

धात्थें धायेगु खःसा मतिना वय्कःपिनि थें जुइमाः । वय्कःपिं थें आदर्श मतिनामिपिं जुइमाः । भीगु समाजय् सकल मतिनामिपिन्सं नेपालभाषा साहित्य ख्यलय् ज्वः मदुगु मतिनामिपिनि दसु कायेमाःसा भाजु चित्रकार व मय्जु तुलाधरयात कायेफु ।

शुक्रवाःया तँसापौ, नेपालभाषा टाइम्स
ने.सं ११३९ सिल्लाथ्वः दसमि, सुक्रबार (२०१९ फेब्रुअरी १५)

मतिनाथा वाढ्दं

साहित्यकार बालगोपाल श्रेष्ठ
श्रीलक्ष्मी श्रेष्ठ

ज्वः तिपू श्रेष्ठ मतिनामिया मतिनाया परिभाषा छथासं तयेबलय् 'मतिनां थ्व संसारयात न्ह्यायेत सदां तिबः बियाच्वनी । थुकी द्याः-त्याः व ल्याःचाः नं दइमखु' थथे धाःसा गथे जुइ ?

भाजु मय्जु निम्हं साहित्यकार । छम्ह यँया साहित्यकार, मेम्ह सक्वया साहित्यकार । थौंकन्हय् वय्कःपिं निम्हं सपरिवार नेडरल्यान्डया लाइदेन धइगु थाय्यात थःपिनिगु कर्मभूमि दयेकाच्वंगु दु । साहित्यिक ख्यलय् जुजुं नेपालभाषा व साहित्य सेवा यायां मतिनाय् तक्यन, इहिपाः जुल । काय् छम्ह व म्ह्याय्पिं निम्हेसिया मांअबु तक जुइफत ।

थौं मतिना न्हिकुन्हु वय्कःपिनि मतिनाया बाखं छत्वाःचा थन न्ह्यब्वये । बालगोपालं श्रीलक्ष्मीयात दकलय् न्हापां थःगु पुचलं थःपिनिगु ज्यासः फल्चासाः झ्वःछँय् न्यायेकूगु साहित्यिक ज्याझ्वलय् (थ्व जुल नेपाल संवत ११०४ बछलागाः ४, सनिबारकुन्हु) उद्घोषककथं खंगु खः । उगु सम्मेलनय् चिनाखँ ब्वनेत श्रीलक्ष्मिं वय्कःयात दबुली ब्वंगु खः । दकलय् न्हापां ख्वाःख्वालं हे कालबिल जुल । तर श्रीलक्ष्मीया नां बालगोपालं लुमंके मफुगुलिं वय्कलं थःगु डायरीइ श्रीलक्ष्मीयात नां म्हमस्यूम्ह मय्जु धकाः कीगु यात । अनंलि वय्कःपिं साहित्यकार भाजु भूषणप्रसाद श्रेष्ठजुं कविकेशरी चित्तधर 'हृदय'या छँया छेदिइ न्ह्याकादीगु नेपालभाषाया व्याकरण स्यनेगु ज्याखँय् विद्यार्थीया रूपय् ध्वदुक्क नापलात । नाप ला लात, तर उलि नतुसुतु मब्याःनि । धात्थें नतुसुतु जूगु थाय् खः- गोदावरी अल्मुनाइ एसोसियसनया हलय्, गन

सरस्वती क्याम्पसया ग्वसालय् अन्तर क्याम्पस नेपालभाषा न्ह्यसःलिसः कासा जूगु खः । श्रीलक्ष्मी मखु, नतुइगु ज्याय् बालगोपाल हे न्हाप जुल । नतुसुतु लिसें इनाप पत्रिकाय् ज्या यानाच्वंबलय् झं सतिना वन । थुगु सतिना मतिनाय् हिलेगु ज्याय् मल्ल के. सुन्दरं वय्कःपिन्त मेगु कथं ह्वःताः चूलाका ब्यूगु जुयाच्वन । गथे धाःसा श्रीलक्ष्मीयात इनाप पत्रिकाया निंतिं मिसा न्ह्यलुवाः कामाक्षादेवीया अन्तरवार्ता कायेगु निंतिं मल्ल के. सुन्दरं भाला ब्यूगु जुयाच्वन । उगु अन्तर्वार्ता काःवनेत पासाकथं बालगोपालयात छ्वयाबिल । प्यकः न्याकलं मयाक अन्तर्वार्ता कायेत सानेपातक नापं वनेगु झ्वलय् झंझं सतिना वन । थुबलय्तक वय्कःपिनि दथुइ अज्याःगु छुं नं खँ मजू ।

थौंकन्हय् मतिनामित डेटिङ धकाः थीथी थासय् चाःहुलेगु याइ, नःवनेगु याइ । वय्कःपिनि उगु इलय् चाःहिलेगु धैगु, नापं वनेगु धैगु ख्वपय् जुइगु विराट नेपालभाषा साहित्य सम्मेलन, प्रज्ञा प्रतिष्ठानय् जुइगु सांस्कृतिक ज्याझ्वलय्, थीथी साहित्य सम्मेलनय् जक खः । गनं गुँइ गुँइ गनं रेष्टुरेन्टय् वनाः मतिना यायेमलं वय्कःपिन्सं ।

नापनापं जूसां नं मतिनाया प्रस्ताव तये तसकं थाकु खनिं । मतिनाया प्रस्ताव तयेबलय् व प्रस्ताव पास मजुल कि तःधंगु दुर्घटना जुइयः । नापनापं जुयां नं, सतिना नं, नुगलं नुगलय् मतिना यायेधुना नं म्हुतुं तछ्यानाः धायेत थाकुगु जुयाच्वन । अय्नं मग्यासें न्ह्यचिलाः बालगोपालं हे न्हापां मतिनाया प्रस्ताव तःगु खः । थुकी छत्वाःचा श्रीलक्ष्मिं कनादी, "ने.सं. ११०५ दिल्लागाः चौथि, सनिबार (सन् १९८५ जुलाई ६)कुन्हु सुथय् पत्रकार भाजु अशोक श्रेष्ठ वय्कःयाथाय् वयाः 'छं बालगोपाल नापं ब्याहाः यायेमाल' धकाः मतिनाया लमि कथं धाःवल । थथे धाःबलय् श्रीलक्ष्मी वाताहां जुल । श्रीलक्ष्मीयात छु लिसः बी धाये मसल । अशोकं जिद्दी हे यात, "छं ज्यू धकाः धाये हे माः ।" हालांतुं च्वंगुलिं थथे खःसा पद्म दाइलिसें छकः सल्लाह यानाः स्वये धकाः अशोक दाइया मन तयेकाछ्वत । धात्थें छघौति लिपा पद्मदाइ छैंय्

थ्यंकः झाल । मेगु कथं धायेगु खःसा पद्मदाइ बालगोपाल व श्रीलक्ष्मीया मतिनाया सल्लाहकार जुयाब्यूगु जुल । बालगोपाल जिमिसं बांलाक म्हस्यूम्ह खः । व लिसें छं ब्याहाः यानाछ्वःसां ज्यू धकाः पद्मदाइनं वय्कःपिनि मतिनायात पास यानाबिल । छसिंकथं ज्याझ्वः सुनियोजित जुजुं वन । उकुन्हु हे न्हिनसिया स्वताः इलय् बालगोपाल थःम्हेसियां हे मग्यासें प्रस्ताव तःबलय् ला श्रीलक्ष्मिं 'नो' धायेगु ला खँ हे मन्त ।

मतिनाया प्रस्ताव ने.सं. ११०५ दिल्लागाः चौथि, सनिबार (१९८५ जुलाइ ६) स पास जुल । ने.सं. ११०७ सिल्लाथ्वः चःह्रे, बसुबार (१९८७ फेब्रुअरी १२)कुन्हु ग्वय् बीहल । ग्वय् बियाः निन्हु लिपा शनिबाःकुन्हु श्रीलक्ष्मीया छैंय् बियाछ्वइगु लसताभ्वय् न्यात । वयां च्यान्हु लिपा नेवाः इहिपाःकथं सक्वं बालगोपाल, थःथिति, पासापिं लिसें बस रिजर्भ यानाः कारय् थः च्वनाः लुँमरिइ लँस्वः वयाः स्वयम्वरया ज्या क्वचायेकाः भौमचा ज्वनाः दक्वं सक्व लिहां वन । श्रीलक्ष्मीया बाछै बाजं थाकाः इहिपाः याये मयःगुलिं बाजं मदयेक लँस्वः वंगु जुल । सक्वय् भमचिया लसकुस जुल । निन्हु लिपा बज्रयोगिनी द्यःयाथाय् वंजला भ्वय् जुल । उकुन्हु यैंय् नं श्रीलक्ष्मीया थःथितिपिं सक्वय् भ्वय् वयाः ख्वाः स्वयेगु ज्या जुल । लिसें उकुन्हु हे जिलाजं दुचायेकेमाःगु जुयाच्वन । निम्हेसितं यैंय् ब्वनायंकल । जिलाजं दुचायेकेगु ज्या जुल । श्रीलक्ष्मीया माजुं उकुन्हु थःछैंय् चाःहिये मज्यू धकाः गना हःगुलिं बहनी निम्हं ट्याक्सी कयाः सक्वय् छैंय् लिथ्यन । मतिनाया सकतां प्रक्रिया, इहिपाःया सकतां प्रक्रिया क्वचाल । कलाःभाःत जुल बालगोपाल व श्रीलक्ष्मी ।

कलाःभाःत जुइमा बाय् मतिनामि जुइमा, इमि दथुइ मतिनां सःतीगु नां मेगु हे जुयाच्वनी । मैंचा, बाबुचिया बौ, झ्याउँकुति, ग्वाज्यःचा.... । न्ह्याग्गु धाःसां इमि दथुइ व नां ययाच्वनी । मायां सःतूगु नां । मतिना यानाः श्रीलक्ष्मिं बालगोपालयात न्हापा बालगोपालजु लिपा वनाः बिजी, आःतकं बिजी हे । अथे हे बालगोपाल अप्वः धया थें 'श्री' धकाः तर 'मांम्ह' धकाः नं मतिना यानाः सम्बोधन यायेगु यानादी ।

इहिपाः यायेधुंकाः गुबलें गुबलें मतिनाया इलय् रोमान्टिक क्षण लुमंकेगु याः कलाःभाःतं । मतिना जुयाच्वंगु इलय् निम्ह तसकं ब्यस्त जूगुलिं खास रोमान्टिक क्षणया अनुभव याये मखं श्रीलक्ष्मिं । अथेसां निन्हु प्यन्हु नाप मलाइबलय् धन्दा जुइगु जुयाच्वन । बालगोपालं श्रीलक्ष्मीयात थःगु छैंय् यंकाः लय्तायाः कफि त्वंके यंकीगु क्षण धाःसा रोमान्टिक क्षणकथं लुमंकी । लिपा तकं इमि ख्याः यायेबलय् कफि त्वंकाः छं जितः मतिनाया मोहनि तःगु ला खः नि धकाः हायेकेगु याः ।

कलाः भाःतदुने ख्याःया लिसेलिसें तिपू जीवनय् थाकाथुकु जुइगु नं स्वाभाविक खः । जुइ नं माः, पलखया निंतिं । नापं तलकि धम्प-ग्वम्प हे ल्वाइधाःसा कलाःभाःतया नं थाकाथुकु जुया हे च्वनी । तिपू जीवनय् धकाः थाकाथुकु जुइगु नं मतिनाया अभिन्न अंग खः । थुकिं भाजु मय्जु निम्हं बिस्कं च्वने मफु ।

बालगोपाल श्रीलक्ष्मी निम्हं साहित्यकार नं खः । साहित्यकारतय् दुने साहित्यया खँ जुइ- द्यंसां दंसां । बालगोपालं थःपिं निम्हं साहित्यकार जूगु सौभाग्य हे खः धयादी । बालगोपालया साहित्य लेखन ज्या व अनुसन्धानया ज्याय् नं श्रीलक्ष्मिं यक्व तिबः ब्यूगु खँय् बः बियादी । थवंथवय् वय्कःपिन्सं थःथःगु च्वज्यायात हिलाबुला यायेगु व मगाःमचाः तनेगु ज्याय् नं ग्वाहालि यानादी । हःपाः बीगु ज्या यानादी । थुकथं जीवनया ल्यूल्यू साहित्यिक च्वज्याय् नं वय्कःपिं कलाःभाःत जुयाच्वंगु दु- साहित्यिक मतिनाय् दुग्यंक दुबिनाः ।

शुक्रबाःया तँसापौ, नेपालभाषा टाइम्स

ने.सं. ११४० सिल्लागाः खस्थि, सुक्रबार (२०२० फेब्रुअरी १४ भ्यालेन्टाइन डे)

मतिनाथा वाद्वं

सरस्वती तुलाधर
एमके कल्पित

मतिना खँग्वःयात कयाः थीथी नांजाःपिं दार्शनिक, वैज्ञानिक, साहित्यकार लिसें संगीतकारतसें थःथःगु पहलं परिभाषा बियातःगु दु । थःगु हे कथं दुवाला तःगु दु । नेपालभाषाया साहित्यकारपिन्सं नं थीथी इलय् मतिना खँग्वःया परिभाषा बियाच्वंगु दु । थन मेम्ह छज्वः नेपालभाषा ख्यःया भाजु मय्जु मतिनामिपिन्त ब्वये हया, गुपिनि मतिनां इहिपाः जुल थनिं ४५ दँ न्ह्यः । निम्ह काय् व छम्ह म्ह्याय्या मांबौ जुल । वय्कःपिं खः बाखंच्वमि मय्जु सरस्वती तुलाधर (रंजित) व च्वखँमि एमके कल्पित (माहिलाकाजी तुलाधर) । बाखंच्वमि मय्जु सरस्वती तुलाधरं धयादी, "मतिना याये धयां मतिना मजुइफु । मतिना मतिइ मदुसां मचायेक जूवनेफु । मतिना आकर्षण मखु, मतिना छगू संजोगया खँ खः ।"

अथे हे एमके कल्पितया बिचाःकथं 'मनूत बुइवं ईकथं ल्याय्म्ह-ल्यासे जुइ । उगु इलय् छम्ह मिसां छम्ह मिजंयात बाय् छम्ह मिजनं छम्ह मिसायात ययेकीगुयात हे मतिना धाइ ।'

कल्पित भाजुं सरस्वती मय्जुयात परोपकार हाइस्कुलय् ब्वनीम्ह धकाः न्हापांनिसें स्यू, तर धात्थें वय्कःपिनि परिचय जूगु रत्नराज्य कलेजय् ने.सं. १०९३ दँय् नेपालभाषा साहित्य सम्मेलन न्यायेकूगु इलय् खः । उगु इलय् दँय्दसं थीथी कलेजपाखें नेपालभाषा साहित्य सम्मेलनया ग्वसाः ग्वइगु खः । सरस्वतीया लिसें मनदेवी, प्रतिसरा, चिनिमैयाँ, सुधा, मोतिलक्ष्मी, प्रेमहिरापिं तसकं सक्रिय मय्जुपिं । वय्कःपिनि सक्रियतां रत्नराज्य कलेजं तःजिक साहित्य सम्मेलन

न्यायेकल । अले उगु सम्मेलनय् छपुचः भाजुपिं प्रकाशवीर, पुष्परत्न व माहिलाकाजीपिं ग्वाहालि याःवंगु जुयाच्वन । उगु इलंनिसें सरस्वती व एमके कल्पितया म्हसीका क्वातुनावन । सम्मेलन क्वचायेधुंकाः गोदावरी गुँभ्वय् न्यायेकेगु ग्वसाः ग्वल । उगु गुँभ्वजय् सम्मेलनय् ग्वाहालि याःपिं भाजुपिन्त नं ब्वंगु जुयाच्वन । ग्वसाः खलःया पुचः व ग्वाहालि याःपिं पिनेया भाजुपिं दथुइ तसकं न्ह्यइपुक गुँभ्वय् न्यात । सकलें लय्ताः ।

गुँभ्वय् सिधयेकाः बसय् लिहां वयाच्वंपिं मध्यय् सरस्वती, माहिलाकाजि व शोभा स्थापित ताम्राकार ड्राइभर नापसं च्वंगु सिटय् लात । इमि स्वम्ह दथुइ खँ न्यात, लँ दुच्छि मिस्तय्त आखः ब्वनेगु ह्वःताः मदुगु, थःथःगु छैंया सुखदुःखया खँ... । खँल्हाबल्हाया झ्वलय् गथे खः मस्यु, सरस्वतिं कंगु सुखदुःखया खं माइलाकाजीया नुगः सालाकाल । अथे हे सरस्वतीया नुगः क्वसाःगुया खँ धायेगु खःसा वय्कः छम्ह नेवाः, उकीसनं नेपालभाषाया ह्यःमि, इलय् ब्यलय् थीथी थासय् जुइगु नेपालभाषाया साहित्य सम्मेलनय् नापलाइम्ह साहित्यकार भाजु ।

साहित्य सम्मेलन वँवं सरस्वतिं माहिलाकाजीयात अले माहिलाकाजिं सरस्वतीयात थःथःगु नुगलय् तयेधुंकूगु जुयाच्वन । वय्कःपिनिगु चर्तिकला खनाः छन्हु माहिलाकाजी सरस्वतीया छैंय् वयाच्वंगु इलय् लाकाः सरस्वतीया मामं माहिलाकाजीयात धाल, "का माहिलाकाजी, जि म्ह्यायय्यात भमचा ल्हाःवल । मेपिनिगु छैंय् बियाछ्वये मानिम्ह । लिबाक्क उखेथुखे जुइ मजिल । लोकं खँ ल्हाइ । मिसामचा ला खः, लिफःन्ह्यफः स्वयाः जुइमाः....।"

ख ला सरस्वती लिबाक्क छैंय् दुहां वइबलय् वय्कःया मामं न्वानादी, "थुगु ई जुइधुंकल, सुनां तःवल ?" सरस्वतिं मांया म्हुतुप्वाः तिकाबी- प्रकाशदाइ, पुष्पदाइ व एमके दाइपिन्सं ।

छन्हु सम्मेलनय् ब्वति कयाः लिहां वयाच्वंगु इलय् माहिलाकाजिं लथ्यानातःगु निपाना कापि छगुली तयाः सरस्वतीयात धाल, "थ्व जिगु छपु बाखं ब्वना स्व । बांलाः बांमलाः जितः लिसः ब्यु ।"

छैँय् थ्यंकाः बाखं ब्वन सरस्वतिं । दकलय् लिपांगु इवः, 'छ जितः यः... यः । लिसः ब्यु, पियाच्वने ।'

सरस्वती लय्ताल, बाखं मखु, माहिलाकाजीया न्हापांगु मतिनापौ ब्वनाः । म्ह छम्हं क्वानावल, गुबलें मक्वाः थें । थ्व माहिलाकाजीया न्हापांगु मतिनाया प्रस्ताव जुल । अङ्ग्रेजी भासं धायेगु खःसा 'I Love you, Do you accept me?' गुलाब स्वां बियाः मखु, हिराया अंगू न्ह्याकाः मखु, उगु इलय् मतिनाया प्रस्ताव थुकथं याइगु, उगु ईया मतिनामिपिन्सं अनुभव याः जुइ ।

वय्कःपिनि इलुइलु जुयाच्वंगु इलय् डेटिङ धकाः निम्ह जक पार्कय् चाःहिलेगु, फिल्म स्वःवनेगु धयागु गबलें मजू खनिं । मय्जु सरस्वतिं ला डेटिङ खँग्वः छु भंगःया नां धयागु तकं मस्यू खनिं । मेकथं धायेगु खःसा वय्कःपिनि डेटिङ धयागु हे नेपालभाषाया थीथी ज्याझ्वलय् ब्वति काःवनेगु ई हे खत, थःपिं निम्ह जक मखु, मेमेपिं पासापिंलिसे । मतिनाया न्ह्यइपुगु खँ कालबिल यानाः मखु, भाषाया खँ ल्हानाः मतिना स्वाकाच्वन । भाषाया ख्यलं अझ मतिना क्वातुका यंकेगु इवलय् ने.सं. १०९५ दँय् मखं बहालय् माहिलाकाजीया छैँक्वय् दबू दयेकाः हनेबहःम्ह धर्मरत्न यमिया सभापतित्वय् नेपालभाषाया साहित्य सम्मेलन जुल । उबलय् सरस्वती नं वयाच्वंगु । सम्मेलनया ज्याझ्वः क्वचायेवं माहिलाकाजिं सरस्वतीयात थःगु छैँय् थतयंकाः हिराया अंगू छपाः न्ह्याकूगु तसकं न्ह्यइपुगु व ल्वःमंकां ल्वःमंके मफइगु क्षणकथं लुमंकादी मय्जु सरस्वतिं ।

सरस्वती रंजित, माहिलाकाजी तुलाधर । जात मिले मजू । न्हापा न्हापा जात मिले जूपिंलिसे जातः क्यनाः जक ब्याहाः याइगु चलन । थजात क्वजातया जमाना । उपिं जातदुने मलाःपिं, पंगः वइ धकाः भचाभचा ग्याःचिकु दु उमिके ।

इपिं निम्ह तसकं सत्तिक जुयाच्वंगु सियाः सरस्वतीया छैँपाखें मांबौ निम्हं च्वनाः माहिलाकाजीयात धाल- "छि तुलाधर, जिपिं रंजित ।

छिपिं आः मिले जुयाच्वन । लिपा लिपा छु जुइ धकाः जिपिं ग्याः । हाकनं लिपा जात मिले जूम्ह छम्ह नं इहिपाः यानाबी धाःसा छिं छु धायेगु ?" थुगु न्ह्यसःया माहिलाकाजिं तप्यंक लिसः बिल, "अथे गुबलें नं जुइ मखु । यः धयागु यः जक हे खः ।"

सरस्वतीया मांबौया न्ह्यसःयात लिसः बीधुंकाः माहिलाकाजी छैंय् वनाः सरस्वतीलिसे इहिपाः यायेगु प्रस्ताव तल । वय्कःया प्रस्ताव अःपुक पारित जुल, छु पंगः मवयेक । भाषाख्यःया मतिनामित सरस्वती व एमके कल्पितया इहिपाःया खँ क्वःछीत लमिया भूमिका भाजु पुष्परत्न तुलाधर व भाजु रत्नमान डंगोलपाखें म्हितूगु जुयाच्वन । वय्कःपिं निम्हं सरस्वतीया छैंय् वनाः मांबौलिसे खँ ल्हासें इहिपाःया न्हि क्वःछित, ने.सं. १०९५ बछलाथ्वः सप्तमि, आइतबार । गुरूजुं साइत बियाः हल, साइत बहनीसिया ११ ताः । ख ला सरस्वतीया छैंपाखें बाजं थानाः हे काःवःसां ज्यू धयागु खँ वःगु खः, तर अथे मजुसे अःपुक लुँमरिइ निखलःया थःथिति व स्याःन्याःपिं पासापिनि उपस्थितिइ सरस्वती व माहिलाकाजीया स्वयम्बर जुल । भाषाख्यःया छज्वः मतिनामि भाजु मय्जु कलाः–भाःत जुल, बहनी ११ ताः इलय् लुँमरि द्यःया न्ह्यःने । सरस्वतीयात अनं हे पितबिल । भौमचाकथं सरस्वतीयात माहिलाकाजीया छैं मखंबहालय् दुचायेकल । प्यन्हुलिपा माहिलाकाजीया छैं मखंबहालय् थःथिति, भाषाख्यःया हनेबहःपिं व पासापिं सकसितं सःताः तःजिक पस्ताः भ्वय् न्यायेकल ।

थःथितिपिन्सं न्ह्यइपुक भ्वय् नयावन, तर जातकथं सरस्वतीयात आगमय् दुकायेगु व पुजाज्यापाखें धाःसा ब्यागलं तल ।

मतिनामितय् मतिना जुयाच्वनीगु इलय् थीथी कथं सम्बोधन याइगु चलन दु । अप्वः धया थें मय्जुं भाजुयात दाइ धकाः सम्बोधन याइ । अथे हे भाजुं मतिनाकथं काली, तुयुमैं, मैंयाकथं सम्बोधन । तर माहिलाकाजिं सरस्वती हे धाइसा सरस्वतिं एमके दाइ धकाः सःतीगु जुयाच्वन । इहिपाःलिपा सरस्वतीयात एमके दाइ धाये मछिना वल । लिपा मचा दयेधुंकाः म्ह्याय् समा अथे हे झिलाति दुबलय् छन्हु माहिलाकाजी

अफिसं लिहांवःगु इलय् कुकिज बिस्कुट ज्वनावःगु जुयाच्वन । म्ह्याचं बौया ल्हाती कुकिज बिस्कुट खनेवं दंग जुयाः मचाभासं पापा हल, पापा हल धकाः लय्ताल । अंग्रेजी भासं बौयात पापा नं धायेगु याः । तर मचां बौयात पापा धाःगु मखु जुयाच्वन । थुकथं पापा हल धाधां बाः धायेगु खँग्वःया पलेसा पापा धायेगु सयेकल । मखंबहाःया जःलाखःलापिन्सं तकं माहिलाकाजीयात 'पापा वल ! पापा वल' धायेगु यानाहल । म्ह्याय् समां कुकिजयात पापा धाधां अबुयात पापा खँग्वः हे अःपुक छ्यलाबिल । लिपा वनाः म्ह्याचं छ्यःगु खँग्वः पापा हे सरस्वतिं नं छ्यलाः एमके दाइया पलेसा पापाम्ह धयाहल । अले माहिलाकाजिं नं सरस्वतीयात पापा धकाः सःतेगु जुयावन । निम्हं 'पापा पापा' जुल ।

इहिपाः मजूतले निम्हं च्वमि, छम्ह बाखंमि, मेम्ह च्वखँमि । इहिपाःलिपा भाजुं च्वयेगु ज्या उलि न्ह्याके मफुत, तर मय्जुं थःगु च्वज्या, अथे धयागु बाखं च्वयेगु ज्या न्ह्याकाच्वंगु दु । आःतक स्वंगू बाखं सफू 'पौभाः छगू जीवनया' (११२१), 'लकसय् न्ह्यानाच्वंगु जीवन' (११३३), व 'थौंया जीवन-ईया हिलासुइ' (११३६) पिथना दीगु दु । भाजुं च्वज्या दिकूसां मय्जुया च्वज्याय् माःबलय् माःकथं ग्वाहालि यानाच्वंगु दु । थ्व खँय् निम्हेसियां सहमति दु, साहित्यिक मतिनाया भाषा, साहित्य मतिना जुल । मतिनां इहिपाः जुल । इहिपायाः अर्थया बारे खँ ल्हायेगु खँयाखँय् मय्जु सरस्वतिं भाजु माहिलाकाजीलिसे लुँमधि द्यःया न्ह्यःने छ्यं छ्यं ल्वाकाः बाचा ल्हानाः इहिपाः याःगु खः । इहिपाःया अर्थ धयागु हे निम्ह गुबलें मबायेगु, गुबलें मल्वायेगु व न्ह्याबलें न्ह्यइपुक न्ह्याकेगु जीवनया छगू खुसिचा खः । नापं न्हापा व लिपा जीवन उकथं हे न्ह्यइपुक न्ह्याकेगु तातुना खः इहिपाः ।

शुक्रबाःया तँसापौ, नेपालभाषा टाइम्स

ने.सं. ११४१ सिल्लाथ्वः सप्तमि, सुक्रबार (२०२१ फेब्रुअरी १९)

मतिनाद्या वाद्यं

विजयरत्न असंबरे
मीना वज्राचार्य

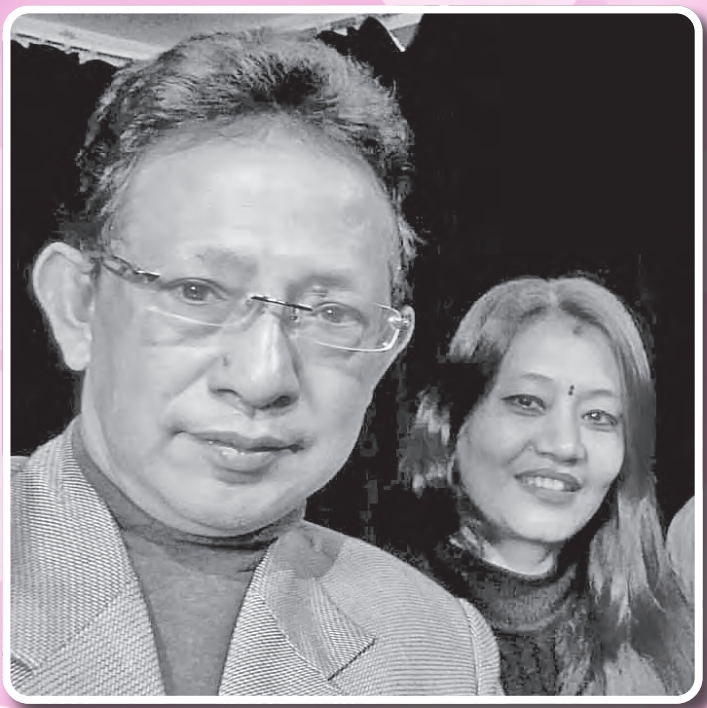

पालभाषा ख्यलय् मतिना यानाः थःगु तिपू जीवन याउँक, बांलाक न्ह्यइपुक न्ह्याकाच्वंपिं यक्व भाजु मय्जुपिं दु । उपिं मध्यय् थौंकन्हय् भाषा, साहित्य, सञ्चार व संकिपा ख्यलय् तसकं बय्बय् जूपिं तिपू खः विजयरत्न असंबरे व मिना वज्राचार्य । वय्कःपिनि यःत्यः जुल, भाषा व संचार ख्यलय् । अथे धयागु रेडियो नेपालया १०० मेगाहर्जय् न्ह्याःगु गुडनाइट एफएमय् । उगु नेपालभाषाया ज्याझ्वः न्ह्याइगु गुडनाइट एफएमय् विजयरत्न छम्ह संस्थापक खःसा मिना छम्ह ज्याझ्वः न्ह्याकामि जुल । वय्कःपिनि न्हापांगु ख्वाः ख्वाः चूलाःगु अन हे जुल । लिसें नतुसुतु नं ब्यात । नतुसुतु लिपा मतिनाय् हिल । मतिनां इहिपालय् हिल ।

मतिना ला वय्कःपिनिगु क्वातुगु हे खत । थथे मतिना जूपिं मतिनामिपिन्सं मतिनाया परिभाषा थःथःगु कथं बी । मतिनाया परिभाषा बीगु झ्वलय् भाजु विजयरत्नं थथे धयादी, "छम्हेसिनं मेम्हेसित याइगु विश्वास खः मतिना । थुकीदुने भचा भचा आश नं सुलाच्वंगु दइ । व आश छु धाःसा गुम्ह मनुखं मेम्हेसित मतिना याःगु खः, वं नं थःत उलि हे मतिना यायेमाः धयागु आश खः । थुलि आश पूवनकि हे निम्ह दथुइ यःत्यः जुइ, उकिं निम्ह दथुया विश्वासया घःचाः हे मतिनाया छगू रूप खः ।"

अथे हे मय्जु मिनां मतिनायात कयाः थःगु खँ थुकथं तयादी, "मतिना जीवनया बल्लाःगु व धिसिलाःगु निचाः घःचाः खः । गुकी दुःखसुखया उत्तिग्यंगु ब्व दयेमाः । छम्हं मेम्हप्रति याइगु विश्वास, समर्पित व सम्झौताया भावं हे मतिना ब्वलनीगु खः ।"

प्रत्येक मतिनाय् भाजुं मय्जुयाके छगू आकर्षण खनी । अथे हे मय्जु नं भाजुयाके अज्याःगु हे आकर्षण खनी । थ्व हे आकर्षणया लिच्वः क्वातुगु मतिना खः । विजयरत्न तसकं सिधासाधा, छतिं घमन्ड मदुम्ह, सत्यवादी, इमानदार व सोझाम्ह लिसें प्रत्येक सुखदुःखय् न्ह्याबलें न्ह्याग्गु अवस्थाय् नं मिनाया च्यूताः कयाः तिबः ब्यूगुलिं हे मिनाया नुगः क्वसाःगु खः । अथे हे मिनाया सरल व्यवहार व प्रष्ट बिचाः तइगु पहलं यानाः हे विजयरत्न मचायेक हे मिनालिसे सतिनावंगु खः । सतियावं लिसे पलख हे बाये मफुपिं जुयावन उपिं । अले मिना व विजयरत्नया दथुइ मतिनाया ह्याउँगु स्वां ह्वल ।

मतिना जुया च्वनीबलय् मतिनामितय् दथुइ दकलय् न्ह्याइपुगु क्षण धयागु हे मतिनाया प्रस्ताव तयेगु खः । मतिनाया प्रस्ताव तयेगु खँय् मय्जुपिं भचा न्ह्याःवने ग्याः । मिनां विजयरत्नयात छम्ह सिनियरकथं हनाबना तयाः विजय दाइ धकाः सम्बोधन याइगु जुयाच्वन । अप्वः धया थें मतिनाया सुरूवातय् मय्जुपिन्सं भाजुपिन्त दाइ धकाः सःतेगु याः । तर विजयरत्न भाजुया बिचाः मेगु हे । मिनां विजयदाइ धाइगु सिक्क मययाः वय्कलं मिनायात जितः दाइ धायेमते धकाः धाल खनिं । मिनां मस्यू खनिं, विजयरत्नया नुगःखँ ।

ख ला वय्कःपिनि दथुइ न्हापां मतिनाया प्रस्ताव विजयरत्नं हे तयादिल- 'आई लभ यु' बाय् 'जिं छन्त सिक्क ययेका' धयाः मखु । बाखं मेगु हे दु । वय्कः तसकं सिधासाधा । तप्यंक मतिनाया प्रस्ताव तये मछालाः छगू मेचाःया लिधंसा कयाः सीमदयेक भ्यालेन्टाइन डेकुन्हु उदितनारायण झाःया 'आइ लभ यु' नांया मेचाः क्यासेट मिनां मसीक वयागु ब्यागय् तयाब्यूगु जुयाच्वन । लिपा मिनां ब्याग चायेकाः स्वःबलय् 'आइ लभ यु' क्यासेट खनेवं "जिगु ब्यागय् थ्व सुनां तःगु ? थ्व सुयागु धकाः" सकसिगुं न्ह्यःने न्यन । विजयरत्नयात छु याये छु याये जुल । लिपा मिनां विजयरत्नं हे थःगु ब्यागय् तःगु सीकाः थम्हं उगु क्यासेट लितबिल । विजयरत्नं तसकं नुगः मछिंकल ।

लिपा विजयरत्नं म्हुतुं हे तछ्यानाः मतिनाया नुगः खँ प्वंकल, "मिना जितः छ तसकं यः । छ बाहेक जि मेपिं सुंनाप इहिपाः याये मखु, जिन्दगीभर हे जिं छन्त पियाच्वने... ।"

थुलि जक मखु विजयरत्नं मिनाया च्यूताः यक्व हे कायेगु यात । मिनां फोन मयाःसां मिनाया बारे न्यनेकने नं यानाच्वनीगु जुयाच्वन । थुकथं उमि मतिना न्ह्याः वन ।

अप्वः धया थें मतिनामित मतिना जुयाच्वंगु इलय् थीथी थासय् डेटिङ याःवनी । खँ ल्हाल्हां ई वंगु नं चाइमखु उमिसं । तर विजयरत्न व मिनाया डेटिङया थाय् हे सिनेमा हलय् संकिपा स्वःवनेगु । विजयरत्न संकिपा पत्रकार व निर्देशक जूगुलिं वय्कलं थः लिसेलिसें मिनायात नं हलय् संकिपा स्वयेत ब्वनायंकीगु जुयाच्वन । थ्व हे वय्कःपिनि डेटिङया मूथाय् जुल ।

'मतिना याये गुलित न्ह्याइपु' जिगु न्ह्यसलय् विजयरत्नं थःगु अनुभव व धारणा थुकथं तयादी, "मतिना खँग्वःया अर्थ ला न्ह्याइपु, तर याये तसकं थाकु । छाय्धाःसा छगू छगू सेकेन्डय् हे थः मतिनामिया जक च्यूताः जुयाच्वनीगु । व हे हुनिं मतिना छगू न्ह्याइपुगु अनुभूति थें ताः जितः ।"

मिनायात धाःसा मतिना याये उलि अःपु नं मजू, न्ह्याइपु नं मजू । न्ह्याबलें सुनां नं सी, ताइ, धाइ, ल्हाइ धयागु खँय् ग्याःचिकु ब्वलनीगु । मिनाया छैंय् मतिनाया खँय् तसकं कडा । उकिं मिनायात गुबलें गुबलें छाय् जिं मतिना यायेलात धया थें जुयाच्वनीगु ।

ग्याःचिकुं कय्च्याच्यां उमिगु मतिना इहिपालय् हिल । तर उलि अःपुक मजू । जातया हुनिं मिनाया मांअबुं विजयरत्नयात जिलाजं नालेत न्ह्यमचिल । विजयरत्न शाक्य कूलया पुत्र अथे खःसां वय्कलं थः जातया ल्यूने पाजुपिनिगु जात तुलाधर तइगु जुयाच्वन । शाक्य, तुलाधर व वज्राचार्य दुने अतःमतः क्यन । अतःमतःया दुने नं मिनाया तताकेहेंपिं व किजापिं जानाः मिना व विजयरत्नया इहिपाः तःजिक

मखुसां विजयेश्वरी द्यःयाथाय् स्वयम्वर यानाः क्वचायेकल । मिनाया मांबौ निम्हं अन मभाः ।

इहिपाः न्ह्यःतक पलख हे त्वःते मफइकथं ला व लुसि जुयाच्वनीपिं मतिनामित इहिपाः लिपा कलाःभाःत जुइ धुनेवं गबलें गबलें न्यार्रर निररर्र याना हये यः । वय्कःपिनि दथुइ नं इलय् ब्यलय् जू खनिं । थ्व स्वाभाविक खँ खः । विजयरत्नया कथं मिना भचा तंकालि । थःत छुं खँ चित्त बुझे मजुलकि उघ्रिमय् हे तं पिकाइम्ह तंगुलु जुयाबीगु । मिना मि जुयाः च्यानाबीबलय् विजयरत्न लः जुयाः सुम्क च्वनाबीगु जुयाः उमि दथुइ थाकाथुकु जूसां ल्वापु हे धाःसा मजू ।

इहिपाः न्ह्यः मतिनामिपिन्सं थः यज्युयात थीथीकथं सम्बोधन यायेगु ज्या प्रत्येक मतिनामिपिन्सं यानाच्वंगु दु । विजयरत्न व मिनां छ्यलीगु खँग्वःत- हेरा, डियर, प्रिय... खः । इहिपाः लिपा काय् छम्ह दयेधुंकाः थुपिं खँग्वःया पल्सा काय्नं उमित सम्बोधन याइगु खँग्वलं हे सम्बोधन यायेगु यानाहल । अथे धयागु मिनां विजयरत्नयात ड्याडी व विजयरत्नं मिनायात मम्मी धायेगु यात । थथे कलातं भाःतयात ड्याडी व भाःतं कलाःयात मम्मी धाइबलय् वय्कःपिनि पासापिन्सं हायेके थें वय्कःपिन्त मम्मी-ड्याडी धायेगु नं याः ।

साहित्य ख्यलय् विजयरत्न व मिनाया कलम तसकं न्ह्याःगु जक मखु, उलि हे स्यल्लाः । निम्हं छगू हे ख्यःयापिं जूगुलिं थवंथवय् यक्व हे ग्वाहालि, हःपाः, तिबः जू धयागु खँय् वय्कःपिं निम्हं सहमत दु । मिना साहित्यकार, पत्रकार, सञ्चारकर्मी व नेपालभाषाया शिक्षण ख्यलय् पलाः धिसिलानाच्वंगु हे विजयरत्न लिक्क दयाः खः । अथे हे विजयरत्नया रचनाया दकलय् न्हापांम्ह पाठक मिना जुयाबी । भाषा, साहित्य, सञ्चार, संकिपा ख्यलय् वय्कःपिं शिखरय् थ्यनाच्वंगु धयागु हे थवंथवय् दुगु मतिना खः, त्याग खः, तपस्या खः, हःपाः खः, तिबः खः ।

मतिना जुयाच्वनीगु ई धयागु छगू रोमान्टिक क्षण खः । उगु इलय् प्रत्येक क्षण हे रोमान्टिक जुयाच्वनी । वय्कःपिं निम्हेस्यां रोमान्टिक

क्षण मध्यय् दकलय् ल्वःमंके मफइगु क्षण धयागु भ्यालेन्टाइन न्हि व जन्मन्हि जुयाच्वनी । उगु नितां न्हिकुन्हु थवंथवय् उपहार बीगु व कायेगु हे छगू न्हयइपुगु क्षण जुयाच्वन । अथे हे निम्हेस्यां फोनय् घन्टौं घन्टा खँ ल्हाइगु, न्हयाक्व खँ ल्हाःसां मगाइगु ई । विजयरत्नयात मेगु छता यःगु धयागु मिनायात अफिसं बसस्टप तक तयाबीगु । उमिगु अफिस असनय् । मिनाया छैं यलय् । विजयरत्नया छैं असनय् । अले बसस्टपय् पियाः लिसें अफिसय् हयेगु । उलि जक मखु, मिनाया छैंय् तकं तःवनेगु नं न्हयाइपुगु क्षण खः विजयरत्नयात ।

अथे हे मिनायात आःतकं विजयरत्नया छता खँ लुमनाः न्हिले मास्ति वइगु । उबलय्या खँ लुमंकाः धयादी, "निम्हं छगू थासय् वनेमाःगु ज्या दयाः लुँहितिं धरःग्वारा क्वय् नापलायेगु क्वःजित । मिना न्हापा हे थ्यंगु जुयाच्वन । पिल पिल, विजयरत्न थ्यँ हे मथ्यं । ताउत पी मालाः तं दासि वल मिनायाके । ताउ जायेकाः विजयरत्न अन थ्यंकः वयेवं मिना तमं मिखा कनाः जागे जुल, "गबाय्त माःगु ...।" विजयरत्नं धैर्य तयाः न्हिला जक च्वन । पलख मिनां न्व हे मवाः । अले तीजक विजयरत्नं धाल, "छ न्हापां वयाच्वंगुलिं छपु मे हाले धकाः लुमंकाः वयागु, छ तमं हाःबलय् ल्वः हे मन का ।"

छु मे लुमंका वःगु खः विजयरत्नं लुमंके मफुनि धयादीबलय् मिनायात लुमंलुमं आःतकं न्हिले मास्ति वइगु ।

वय्कःपिनि दथुइ दुगु आत्मविश्वास, माया, मतिना सद्भावं यानाः विजयरत्नयात धात्थें धायेगु खःसा वय्कलं मतिना यानाः ल्ययाहःम्ह मय्जु वय्कःयात पाय्छि हे ताः । अथे हे मिनां नं प्रत्येक सुखदुःखय् ल्यूल्यू वइम्ह, भलसा बीम्ह, वय्कःयात थूम्ह मनू विजयरत्न बाहेक मेपिं सुं दइ मखु धकाः सासः ल्हानादी ।

विजयरत्न तुलाधर व मिना वज्राचार्यया ब्याहाः लिपाया जीवन ब्लाय्क एन्ड ह्वाइट मखु इस्टमेन्ट कलर खः । मिनां महसुस याइ, "ख ला ब्याहाः न्हयः व ब्याहाः लिपाया जीवन आकाश पाताल थें

पाः । ब्याहाः न्ह्यः निम्हं नाप लात, न्हिल, चाःहिल, सिधल । ब्याहाः न्ह्यः छम्ह स्वतन्त्र ल्याय्म्हचा रूपं जक जीवन हनाच्वनी । ब्याहाः लिपा धाःसा थीथी कथंया जिम्मेवारी कःघानाः म्वायेमाली । अथे हे विजयरत्नं खंकी, ब्याहाः लिपा कलाःभाःत निम्हेसिगु दथुइ परिवार, समाज, संस्कार, धनसम्पत्ति छँबुँ यक्व नापनापं माःहनाः वयाच्वनी । थ्व फुक्क कःघाना यंकेफःसा जक जीवन रंगीन जुइ ।

थुगु सकतां कःघाना वने फयाच्वंगुलिं हे मिना व विजयरत्नया ब्याहाः लिपाया जीवन रंगीन जूगु खः ।

शुक्रबाःया तँसापौ, नेपालभाषा टाइम्स
ने.सं. ११४२ सिल्लागाः दुतिया, सुक्रबार (२०२२ फेब्रुअरी १८)

मतिनाथा वाढं

मनदेवी ताम्राकार
लक्ष्मणकृष्ण ताम्राकार

I LOVE CHANDRAGIRI

त्येक मनूतय् थःथःगु बिस्कं पहःयागु मतिनाया बाखं दइ । अथे हे साहित्यकार मय्जु मनदेवी ताम्राकार तण्डुकार व भाजु लक्ष्मणकृष्ण ताम्राकारया नं थःगु हे पहःयागु मतिनाया बाखं दु । वय्कःपिनि ल्याय्म्ह-ल्यासे इलय् अप्वः धया थें इहिपाः लमि तयाः जुइगु खः । लमिं धायेकाः, म्ह क्यनाः ज्यू-मज्यू क्वःछीगु चलन उबलय् । तर वय्कःपिन्सं लमि म्वायेक हे थवंथवय् खँ ल्हानाः, खँ ब्याकाः इहिपाः क्वःछित । अथे धयागु वय्कःपिनि इहिपाः मतिना जुयाः जुल । न्हापां मतिना जुयाः लिपा इहिपाः जुल । मतिना यायेसःपिं मनदेवी व लक्ष्मणकृष्णं मतिनायात थुकथं विश्लेषण यानादी-

मनदेवी- "मतिना धयागु निम्ह म्ह जूसां छगू आत्मा खः ला धया थें च्वं । तुसि व तुसिपु न्ह्याबलें नापं थें मतिनामिपिनिगु क्वातुगु आत्मियता खः । छम्हेसित घाःपाः जूसा मेम्ह मतिनामिया म्हुतुं 'आया' सः पिज्वइ । छम्हेसिया नुगः थुंदीसा मेम्हेसिया मिखाय् ख्वबि जाइ ।"

लक्ष्मणकृष्ण- "मतिना जीवन खः, म्वायेत मदयेकं मगाःगु वासः खः ।"

लक्ष्मणकृष्ण भाजुं थःत मदयेकं मगाःगु वासःकथं मनदेवी मय् जुयात ल्ययादिल । मतिना दुग्यंक यानादिल । इहिपाः यानादिल । ख ला वय्कःपिनि मतिनाया चुलि ह्वःगु थाय् धयागु यँया लुँहिति लिक्कसं च्वंगु सञ्चयकोषया ज्याकुथि खः । अथे हे नेपाल संवत् १०९६ दँपाखे वय्कःपिं निम्हं सञ्चयकोषया अड्डाया प्रशासन विभागय् ज्या यानादीपिं । लक्ष्मणकृष्ण मनेदवी स्वयां सिनियर व अनुभवीम्ह

खः । ब्वने सिधयेवं तप्यंक अन ज्या न्ह्याकूम्ह न्हूम्ह स्टाफ जूगुलिं लक्ष्मणकृष्ण भाजुं मनदेवीयात ज्या स्यनाबीगु जुयाच्वन । न्हिच्छि ख्वाः-ख्वाः चूलाकाः ज्या स्यनेगु व सयेकेगु झ्वलय् वय्कःपिनि नुगलय् मतिनाया चुलि जायावन । मनदेवीया मिखां, नुगलं लक्ष्मणकृष्ण तसकं मिलनसार, ग्वाहालिमि व मेहनती खंकल । अथे हे छगू अड्डाय् ज्या यायां, खँल्हाबल्हा यायां लक्ष्मणकृष्णयात नं मनदेवी ययावल । वय्कःयात यःगु धयागु मनदेवीयाके दुगु Simplicity खः ।

मतिनाय् वं वयात ययेकी, वं वयात ययेकी । ययेकु ययेकुं जक जुयाः मतिनाया प्रस्ताव तये मछालकि व मतिना फसं ब्वयेका यंकी । अथे जूगु अनुभव यक्व ल्यासे-ल्याय्म्ह मतिनामिपिन्सं वाःचायेकूगु दु । मतिनां भूचाःपिं मतिनामिपिन्सं थःगु नुगःया खँ प्वंकेमाः । मछालाः च्वने मज्यू । अप्वः धया थें मतिना प्रकट यायेगुली मय्जुपिं भचा लिपा लाः । मनदेवी व लक्ष्मणकृष्णया मतिनाय् नं मनदेवी मखु, लक्ष्मणकृष्ण भाजुं हे प्रस्ताव तयेमाल । म्हुतुं न्ववानाः मखु, यःपौ धाये ला बाय् बाखं थें च्वयाः धाये । साहित्यिक रूपय् भ्वँतय् च्वयाः मतिनाया प्रस्तावकथं मनदेवीयात ब्वनेत बियादिल । उगु साहित्यिक बाखंपौ मनदेबिं ब्वँ ला ब्वन, प्यन्हु न्यान्हु तक नुगलय् खँ वाय्कु वाय्कुं लिसः बी मफया च्वन । मनदेवीया लिसः मवयेवं लक्ष्मणकृष्ण भाजुया नुगलय् छु जुल जुइ ? छन्हु सनिबार ज्याकुथिइ ओभरटाइम च्वनाः निम्हं लिहां वयाच्वंबलय् म्हुतुं तछ्यानाः हे लक्ष्मणकृष्णं मनदेवीयात मतिनाया प्रस्ताव तयाबिल । छक्वलं स्विकार याना मदी मनेदेवी मय्जुं । वय्कलं नाइसेच्वंगु सलं भविष्यय् यक्व हे संघर्ष यायेमालीगु खँ न्ह्यथन । जातपातया हुनिं यानाः आपालं पंगःत ध्वदुइगु खँ थुइकेत स्वल । तर लक्ष्मणकृष्ण भाजु मनदेवी मय्जुयात त्वःतेगु ला खँ हे मल्हाः । 'गन इच्छा दइ, अन उपायत नं अवश्य दइ' धकाः उखान कनाः मनदेवीयात थुइकेत स्वल । मनदेवीया मिखां लक्ष्मणकृष्णया मिखायात न्हीका बी थें बी थें यात । तताम्हं मांबाःपिन्त खँ न्यंकेत स्वल । अथे हे तताःजुपिन्सं दाइपिन्त ह्ययेकल । कन्हय्कुन्हु

मनदेविं लक्ष्मणकृष्णयात औपचारिक रूपं 'ओके' यानाबिल ।

मनदेविं लक्ष्मणकृष्णया मतिनाय् थःगु मतिनाया भौछाप तयाबिल । तर खँ दु जातपातया । मनदेवी तण्डुकार (खुसः), लक्ष्मणकृष्ण ताम्राकार (तबः) । उगु इलय् मेगु जातलिसे इहिपाः यायेगु धयागु तसकं तसकं थाकु । थ्व जात च्वय्, थ्व जात क्वय् धायेगु जातीय भेदभाव तसकं दु । मनदेवीया छैंजःपिं भचा प्रगतिशील जूगुलिं वय्कःया छैंय् धाःसा छु हे पंगः मवल । तर लक्ष्मणकृष्णया छैंय् धाःसा ग्यानापुक पंगः वल- जातपातया खँय् । संयुक्त परिवार जूगुलिं वय्कःया इहिपाया खँय् स्वीकृति मब्यू । थुकी च्यूताः मतसे लक्ष्मणकृष्णं अन्तरजातीय इहिपाः यायेगु धयागु भीष्मप्रतीज्ञा यायेधुंकूगुलिं थःगु छैंया थःथिति मदयेक साधारणकथं नेपाल संवत् १०९६ बछलाथ्वः अक्षय तृतियाकुन्हु स्वयम्वर जुल । वय्कःपिनि इहिपाः तसकं हे अःपुक जुल । पंगःत छुं हे मवः । थुगु इहिपाःया नं थःगु हे बाखं दु ।

लक्ष्मणकृष्ण भाजु थः तसकं स्याःपिं भिम्ह भिंनिम्ह पासापिं ज्वनाः मनदेवीया छैंय् भाल । अन मनदेवीया छैंय् मनदेवीया ततांकेहेंपिं जक च्वनाः स्वयम्वरया ज्या क्वचायेकल । निखलःयां छैंय् तःजिक भ्वय् तक मजुसे तसकं तसकं सरलकथं जूगु थुगु इहिपाःयात दसुकथं कायेछिं- छज्वः मतिनामितय् ज्वःमदुगु इहिपाः । लक्ष्मणकृष्णया पासापिं दुथ्याःगु जुल स्वयम्वरया इलय्, तर मनदेवीया सुं नं पासापिन्सं मनदेवीया स्वयम्वर स्वये मखं । इहिपाः जुइवं लक्ष्मणकृष्ण छैं त्वःताः छकू क्वथा बालं कयाः च्वनादिल- मनदेवी व लक्ष्मणकृष्णया न्हूगु संसार दयेकेत ।

इहिपाः जुइन्ह्यः मतिनाय् तक्यना च्वनीबलय् अप्वः धया थें मतिनामित थुखेउखे डेटिङ वनेगु धकाः फिल्म स्वःवनेगु, गनं पार्कय् चाःह्यू वनेगु याइ । तर वय्कःपिनि धाःसा भचा बिस्कं दु । निम्हं छगू हे ज्याकुथिइ जूगुलिं अथे जुइ मलाः । व इलय् वय्कःपिनि डेटिङ धयाः थःगु हे अफिसय् न्ह्याइपुक जुइगु खँल्हाबल्हा जुल । बरू ज्यां निम्हं लिहां वइबलय् मनदेवीया छैंय् थ्यंकेत चिहाकःगु लँपु दुसां ताःहाकःगु

लँपु ल्यइगु जुयाच्वन । छँय् थ्यनेन्ह्यः भचा अप्वः खँल्हाबल्हा यायेगु ह्वःताः कायेत ।

मतिनामि जुयाच्वँत्तले निम्हं लय्लय् ताइ । ख्वालय् न्ह्याबलें न्हिलां बाय् कयाच्वनी । पलख नापलाये मखनकि छु मगाः छु मगाः थें जुयाच्वनी । प्रत्येक मतिनामिपिन्सं याइगु अनुभव थ्व छगू नं खः । तर इहिपाः जुइधुनेवं चिकिचा चिकिचाधंगु खँय् नं ख्वाः थुस्स तयेगु जुइयः । अथे खःसां खय्भासं छगू छुनाखँ हे दु, 'लोग्ने स्वास्नीको झगडा परालको आगो ।' छक्वः ह्वानाक्क च्याइ, छक्वलं सिनावनी । उकिं जुइ, मनदेवी मय्जुं धयादी, "निर्जीव थलबल छथाय् द्यचिनेबलय् तां तिं सः वइ धासेंलि झी ला मनू खः, नुगःखँ मिले मजुइबलय् थाकाथुकु जु हे जुइ । थज्याःगु इलय् तिपू निम्हेस्यां अहम् भावना पिमकासे थःथम्हं द्वपं थुइकेमाः । अथे मजुल धाःसा तिपू जीवनय् अहम् भावनां यानाः मैनमत थें नायावनकि अस्तित्व हे मदया वनी ।"

वय्कःपिनि दथुइ मेगु खँय् मखु, लक्ष्मणकृष्ण भाजुया बांमलाःगु बानीयात कयाः मनदेवी मय्जुं कचकच याइगु जुयाच्वन । व बांमलाःगु बानी धयागु वय्कः अय्लाः व चुरोटया अम्मल जुयाच्वन । थुगु अम्मल त्वःतकेत मनदेवी न्ह्याबलें कचकच याइगु, तं चाइगु, ख्वाः थुस्स तइगु । लिपा अय्लाः व चुरोट नितां च्वत्यंक त्वःतेवं इमि दथुइ थाकाथुकु मजुल ।

प्रत्येक मतिनामि जुइमा बाय् कलाःभाःत जुइमा, इमि दथुइ थःकथं सम्बोधन याइ । वय्कःपिं निम्हं मतिनामि कथंया इलय् छगू हे ज्याकुथिइ छकू हे क्वथाय् जूगुलिं मनदेविं लक्ष्मणकृष्णयात छुं कथंया नां कयाः सम्बोधन मयाःगु जुयाच्वन । तर लक्ष्मणकृष्णं धाःसा 'मन' धकाः यइपुगु सलं सम्बोधन यायेगु यानादी । इहिपाः लिपा इपिं निम्हं कलाःभाःत बाय् बुराबुरी जुल । अनंलि थवंथवय् सःते मालकि 'अय् बुरा, अय् बुरी' धकाः सःतेगु जुयावल ।

गुम्हं गुम्हं मतिनामिपिं इहिपाः जुइन्ह्यः च्यःख्याः, अस्यः पहः

वयेक ख्याःखी यायेगु ज्या नं जू । तर वय्कःपिनि दथुइ अज्याःगु बांमलाःगु ख्याः मजू । आः थें उगु इलय् डेटिङ वनेगु धयागु उलि मदु । अथे खःसां डेटिङकथं गबलें गबलें ह्वःताः चूलाकाः थीथी द्यःयाथाय् वनेगु ज्या धाःसा जुयाच्वं । अफिसय् नं ख्याःखी याना मदी । अफिसय् जुइबलय् अफिसया नियम व मर्यादाय् च्वनेमाःगुलिं ज्याय् हे जक व्यस्त । लँय् निम्ह जुइबलय् नं दाजुकिजा, त्वाःबहाः मनू नापलाइ धकाः ग्याःचिकुं यानाः उलि ख्याः याना मजुइगु जुयाच्वन । तर लक्ष्मणकृष्णयात धाःसा मतिना जुयाच्वंगु इलय् तसकं रोमाञ्चित ई धयागु ज्यां लिहां वयाः घौछि मनदेवी मय्जुलिसे चाःहिलाः छैंतक तःवनेगु ई जुयाच्वन ।

हानं छकः लिसा कयाः धाये- मनदेवी व लक्ष्मणकृष्ण मतिनाय् तक्यने न्ह्यः हे साहित्यकार मय्जु व भाजु खः । मनदेवी नेपालभाषाया साहित्यकार, अथे धयागु बाखं च्वयेगु यानादी । अथे हे लक्ष्मणकृष्ण खस नेपाली भाय्या साहित्यकार, चिनाखँ व उपन्यास च्वयादी । मनदेवी नापलाये न्ह्यः हे लक्ष्मणकृष्णं खस भाय्या उपन्यास 'समयको फेरोमा' पिथने धुंकूगु जुयाच्वन, ने.सं. १०९४ (वि.सं. २०३०) सालय् । अथे हे थुगुसी हे 'नगाइएका गीतहरू' काव्य सफू पिदनेगु लँपुइ दु (थुगु हे दँय् पिदनेधुंकूगु दु)। वय्कलं नेपालभाषां च्वसु च्वया मदीसां नेपालभाषाया बाखंयात खय् भासं हीकाः थीथी पत्रपत्रिकाय् पिथनाच्वंगु दु । खला इलय् ब्यलय् मनदेवीया बाखं नेपालभाषा पत्रपत्रिकाय् पिदनाच्वंगु यक्व दयेधुंकल । वय्कःया बाखंमुनाः सफूया खँ ल्हायेगु खःसा आःतकया दुने प्यंगू बाखं सफू पिदनेधुंकल । छसीकथं 'इलं क्यंगु लँ' (ने.सं. ११३७), 'लँय् खनागु पलाः' (ने.सं. ११३८), 'धूफ्वः' (ने.सं. ११००) व 'छैंदुने' (ने.सं. ११४२) जुल ।

वय्कःपिनि दथुइ सिर्जना जूगु साहित्यक रचनायात निम्हेसिनं हे मतिना याइगु जुयाच्वन । दकलय् न्हापां वय्कःपिनि रचनाया सवाः तिपूदुने हे जुयाच्वंगु दु । मनदेवीया बाखंयात लक्ष्मणकृष्णं ब्वनी, गनं

भिंकेमाःसा थःगु बिचाः प्वंकी । अथे हे लक्ष्मणकृष्णया च्वसु, चिनाखँ मनदेविं ब्वनाः थःगु खँ तयादी । थुकथं सहलह ब्याकाः थःथःगु रचनायात अन्तिम रूप बीगु यानाच्वंगु दु ।

लक्ष्मणकृष्ण भाजुं थःगु विगतया खँ लुमंकाः धयादी, "जीवन छगू संघर्ष खः । सून्य जीवनं सुरू यानाः थौंया स्थितिइ थ्यंकेत गुलि कुतः जुल, गुकथं जीवन न्ह्यानाच्वन वाः हे मचायेक थन थ्यन ।" अथे हे मनदेवी मय्जुं नं थःगु जीवन यात्रा छगू संघर्षशीलकथं जिन्दगी हनेमाःगु लुमंकादी । वय्कःपिन्त इहिपाः लिपा सामाजिक स्वयाः नं आर्थिक समस्यां आपालं कय्कय् पूवःगु जुल । छँपाखें भौतिक साधन छुं हे मकासे प्वंगु ल्हाः ज्वनाः बालंक्वथाय् दुहांवःपिं थौं इहिपाः जूगु नं पीखुदँ पुलेधुंकल । थुलिया दथुइ काय् छम्ह, थौंकन्हय् सफ्टवेयर इन्जिनियर दु, भौमचा मेडिकल डाक्टर । अथे हे म्हयाय् छम्ह मेडिकल डाक्टर, जिलाजं इन्जिनियर । थौंकन्हय् अमेरिकाया सान फ्रान्सिस्कोय् च्वंच्वनादी । काय् व म्हयाय्पाखें छम्ह छम्ह म्हयाय् दु । धायेबलय् वय्कःपिं मतिनामि, अनं कलाःभाःत, मांअबु, आः वयाः अजा-अजि । थुकथं स्वयेबलय् सुन्यं जीवन न्ह्याकादीपिं साहित्यकार भाजु-मय्जु आः ज्याथःजिथिया इलय् नं साहित्य सिर्जनाय् जक मखु, आर्थिक, पारिवारिककथं नं तसकं स्वस्थ दु । थ्व नं छगू ज्वः मदुगु मतिनाया दसु खः ।

शुक्रवाःया तँसापौ, नेपालभाषा टाइम्स
ने.सं. ११४३ सिल्लागाः द्वादसि, सुक्रबार (२०२३ फेब्रुअरी १७)

मतिनाथा वाद्यं

भुवन साय्मि
प्रमिला साय्मि

मिला साय्मि व भुवन साय्मिया नां कायेवं लुमना वइ 'मूति' । थनिं ५२ दँ न्ह्यः थँहितिया छथ्वः सक्रिय ल्याय्म्ह भाजुमय्जुपिनिगु कुतलं पलिस्था जूगु साय्मि प्रकाशनपाखें पिदंगु मुक्कं साय्मितय् छगू बाखं मुना सफू 'मूति' । थुगु बाखं सफुती वय्कःपिं निम्हं बाखंच्वमि । प्रमिला साय्मिया 'सिरपाः' बाखं व भुवन साय्मिया बाखं 'व मिसा' दुथ्याःगु थ्व सफुती झिंस्वम्ह मेपिं साय्मि भाजु मय्जुपिनि नं बाखं दुथ्याना च्वंगु दु । थुबलय् वय्कःपिं मतिनामि मखुनि, नच्चापिं बाखंच्वमि जक खः । अनं लिपा मतिनाय् तक्यन । प्यदँतक मतिनामि जुयाः ने.सं. १०९६ थिंलाथ्वः खस्थि, सोमबारखुन्हु वय्कःपिं तिपू जुल, अर्थात् इहिपाः जुल । मचाखाचा जक मखु आः ला स्वम्ह छय्पिनि अजा-अजि जुइधुंकल । थ्व हे छज्वः भाग्यमानि बाखंच्वमिपिनि मतिनाया बाखं थुकथं न्ह्यात-

मतिनाया खँ ल्हायेबलय् हरेक भाजुमय्जुपिनि थःथःगु फिलोसफी दयाच्वनी । अथे हे वय्कःपिन्सं नं मतिनायात थुकथं अभिव्यक्ति यानादी- "....मिजंमिसादथुइ जुइगु यःत्यः छगू मतिना हे खः । अथे हे थः मांअबु, तताकेहें, दाजुकिजादथुइ नं उकथं हे मतिना दइ । उकिं सम्बन्ध स्वयाः गुगु भाव वइ व हे मतिना खः । मतिना सुनानं सुयातं यः धयां जुइगु मखु । थ्व ला अथें हे थःगु नुगलय् ब्वलनीगु भाव खः । तर मिजं-मिसाया दथुइ मतिना क्वातुना वन धाःसा व मतिना जीवंकाछि नापं ह्वनेगु जुयावनी... ।" प्रमिला साय्मि मय्जुं थुकथं थःगु नुगःखँ प्वंकादी ।

अथे हे भुवन साय्मि भाजुं धयादी, "...थःत दुनुगलंनिसें यल धायेवं हे छुं नं छुं, व मतिनाय् हिलावनी । व हे मतिना खः... ।"

थःथःगु कथं मतिनाया परिभाषा बियादीपिं प्रमिला व भुवन दकलय् न्हापां गन नापलात ले ? अप्वः धया थें मतिनामिपिं दकलय् न्हापां स्कुलय् नापलाइ कि कलेजय् नापलाइ । तर वय्कःपिनिगु खँय् धाःसा भचा पाः । न्हियान्हिथं खनाच्वंपिं खः प्रमिला व भुवन । अथे धयागु निम्हं छगू हे त्वाःयापिं खः । प्रमिलाया छैं थँहितिइ खःसा भुवनया छैं थँहितिं क्षत्रपाटी वनेगु लँपुया दथुइ लाःगु स्वांछपु गनेय् द्यःया ल्यूनेसं खः । भुवनया झ्यालं इलय्ब्यलय् प्रमिला लँय् वनाच्वंगु खं । तर अबलय् प्रमिला हे तिरिमय्जु जुइ धकाः मती तकं तःगु मदु भुवनं ।

खँ छु धाःसा प्रमिलाया अजा उबलय् थँहिति त्वाःया मानन्धर खलःया कजि जुयाच्वन । प्रमिलाया बाः व भुवनया बाः निम्हं उगु हे त्वाःयापिं जूगुलिं पासा-पासा जुयाच्वन । त्वालय् साय्मितय् छुं नं ज्याझ्वः दापा थायेगु/स्यनेगु, मे स्यनेगु बाय् छुं नं सहलह यायेमाल कि प्रमिलाया छैंय् हे जुइगु जुयाच्वन । उकिं भुवन नं इलय् ब्यलय् प्रमिलाया छैंय् थ्यं, तर उमि दथुइ खँल्हाबल्हा धाःसा मजू । उमि दथुइ दकलय् न्हापां खँल्हाबल्हा जूगु धयागु एसएलसी जाँच बीगु झ्वलय् खः । व नं प्रमिलाया छैंय् हे । थुकथं भुवन व प्रमिलाया नतुसुतुया कालबिल न्ह्यानावन । अथेसां राजभाइ, पुष्प, देवदास, केशव, बद्रि साय्मिपिं थें भुवन उलि प्रमिलाया छैंय् वनेगु मयाः । छन्हु 'मूति' बाखंसफू पिकायेगु खँ जुल । सकलें नापलात । छपु-छपु बाखं च्वयेगु सहलह जुल । मथुरा सामियाथाय् 'मूति' सफू पिथनेगु खँय् इलय् ब्यलय् मुंज्या च्वनी । अबलय् भुवन नं अन मुनेत वइगु जुयाच्वन । छाय् खः मस्यु, प्रमिलां भुवनयात थःगु छैंया झ्यालं सुलाः सुलाः स्वइगु जुयाच्च्वन । सायद थ्व हे प्रमिलां थःगु नुगलय् भुवनयात तःगुया छुमां जुइमाः । प्रमिला मय्जु हिसि दु, सल्लक च्वंगु

ख्वाःपाःचा । न्हिलीबलय् सुनां ध्वये मफु । बांलाःम्ह साय्मि मय्जु । बांलानां जक मखु, प्रमिलाया शान्त स्वभावं हे भुवन आकर्षित जूगु खः । थुकथं इमि दथुइ मतिनाया चुलि जायावल, ने.सं. १०९२ दँया वसन्तया इलय् ।

थःथःगु नुगलय् मतिना स्वचाके धुंकूसां तप्यंक मतिनाया प्रस्ताव तयेगुली निम्हं लिलिचिलाच्वन । भुवन आई.ए. ब्वनाच्वंबलय् नं इलय् ब्यलय् प्रमिलाया छैंय् थ्यनाच्वनी । खँ ल्हानाच्वनी, तर याकःचा प्रमिलालिसे मखु । अन प्रमिलाया मां, केहें, किजापिं सकलें दयाच्वनी । अथेसां भुवनयात व छगू ईया खँल्हाबल्हा तसकं न्ह्यइपुसे च्वनीगु । ख ला वय्कःपिं निम्हेसित तसकं सतिकेगु ज्याय् ग्वाहालि याःम्ह प्रमिला व भुवन निम्हेस्यां सत्तीम्ह पासा, थौंकन्हय् प्राइम बैंकया चेयरम्यान राजेन्द्रदास भाजु खः । अथे हे स्व. माणिकलाल श्रेष्ठया किजा भगतलाल श्रेष्ठ नं भुवनया बाःया मिले जूम्ह पासा खः । भगतलाल श्रेष्ठं भुवनया अबु, प्रमिलाया अबु नापलातकि नं भुवन व प्रमिलाया ब्याहाः यानाबीगु धकाः धयाच्वनीगु । थुकथं भगतलाल भुवन व प्रमिलाया इहिपाः ज्या च्वन्ह्याकेगुली क्याटलिस्ट (Catalyst) जुयादी ।

भुवन व प्रमिला निम्हेस्यां मतिनाया प्रस्ताव मतः । निम्हं ग्याः । भुवनं गुलाफस्वां नं मब्यू, इहिपाः न्ह्यः अंगू नं मन्ह्याकू । अथे हे पुलिं चुयाः 'आइ लभ यु, डु यु लभ मी ?' धकाः नं धया मदी । तर निम्हेसियां नुगलय् अथें अथें हे गुलाफस्वां ह्वल ।

उगु इलय् आःया भासं धायेगु खःसा 'डेटिङ' वनेगु धयागु मदु । नापलायेगु धयागु गुंलाबलय् स्वयम्भुइ, म्वहनिबलय् तलेजुइ आदि थासय् नापलाइ । वय्कःपिन्सं छप्वाः म्हुतुं धया थें धयादी, "जिपिं अपाय्च्वः चाःहिलेगु मयाना ।"

भुवनं लुमंकादी, "छकःयां छकः जाउलाख्यःया चिडियाखानाय् वनागु दु ।" अप्वः धया थें उमिगु डेटिङ धयागु प्रमिलाया छैंय् हे

जुइगु । अन हे न्हयाइपुक खँल्हाबल्हा जुइ । अथे हे प्रमिलां मतिना जुयाच्वंगु ईयात लुमंकाः धयादी, "भुवनं प्रेमपत्र अर्थात लभलेटर धाःसा च्वयादी । भुवनया किजा (ककाया काय्, स्व. रविन्द्र साय्मि) या ल्हातिं सफूदुने सुचुकाः पौ छ्वयाहइ । गुबलें गुबलें केशव साय्मि, स्व. पुष्प साय्मिपाखें नं भुवनया पौ दुगु सफू काये नं ।" मेकथं धायेगु खःसा वय्कःपिन्सं भुवनया मतिना च्वजायेकेत दुग्यंगु तिबः ब्यूगु जुल । प्रमिलां नं भुवनया पौया लिसः च्वयाः अवश्य वय्कःपिनि ल्हातं छ्वःगु दयेमाः ।

कलेजंतुं भुवनलिसे प्याखं स्वःवनेगु, रेष्टुरेन्टय् वनेगु नं याःगु दु खनिं । तर सुनां नं खनीभनं ग्याग्यां वनीगु जुयाच्वन । छन्हु मांअबुं सीकल, प्रमिला सिक्क मछाल ।

मतिना जुयाच्वनीगु इलय् ई वनीगु हे चाइ मखु । थुलि न्हयइपुइ कि थः लिक्क सु दु धयागु तकं चाइमखु । प्रमिला व भुवनया अनुभव नं अथे हे खः ।

"इहिपाः न्हयः मतिनाया संसार मेगु हे दु," प्रमिलाया धापू थथे जुलसा भुवनं थुकथं धयादी, "मतिनाया ई तसकं तसकं हे न्हयइपुसे च्वं । लुमंलुमं कुचुकुचु मिं । प्रत्येक खँग्वलं आनन्द बी ।"

प्रमिलां पुलांगु खँ लुमंकी, "कलेज वनेबलय् उगु ई छगू न्हूगु संसार, तसकं न्हयइपुगु संसार । छ्खे ग्याःचिकु जुयाः सुलाः सुलाः च्वनेमाः । अय्नं न्हयइपुसे हे च्वं । नापलानाः बायेबलय् तसकं म्हाइपुइगु । बाये त्ययेकाः आः हानं गुबलय् नापलायेगु- थ्व न्हयसः प्रमिला स्वयां न्हापालाक भुवनं हे न्यनी । प्रमिला कलेज वनीबलय् नं भुवन लँय् हे नाप लाइ ला धकाः आस यानाच्वनीगु । प्रमिला पद्मकन्या कलेजय्, भुवन त्रिचन्द्र कलेजय् । वनेगु निम्हेस्यां व हे लँपु । अथेसां भुवनयात प्रमिलां कलेज वनेबलय् बाय् लिहां वयेबलय् गुबलें तय्जू याये थें नाप मलाः । प्रमिला आसां द्याइ ।

न्हयइपुक मतिना जुयाः प्यदँलिपा भुवन व प्रमिलाया इहिपाः

जुल- लमि तयाः । निम्हं साय्मि समुदायदुनेयापिं जूगुलिं अन्तरजातीय मतिनाय् थें इहिपाःबलय् कचवं मवल । वय्कःपिनि मतिना अःपुक इहिपालय् हिल साय्मि संस्कारकथं । लाखा बीगु, स्वयम्बर, भमचा दुचायेकेगु, भ्वय् न्यायेकेगु, ह्वंकेगु, पकनाय् पुजा, जिजाभाजु दुचायेकेगु सकतां जुल । तर लँस्वः वनेगु ज्या छता मजू । व मजूगु हुनि खः निथ्वलं छगू हे त्वाःयापिं, छखा निखा छैं जक पाःपिं जुयाच्वन । लँस्वः वनेगु हिसि दइमखु धकाः निथ्वलं सहलह ब्याकाः लँस्वः मवनेगु क्वःछयूगु खः । स्वयम्बर बिज्यासः द्यःयाथाय् निखलः वनाः जुल । प्रमिला व भुवनया छैंय् पस्ताःभ्वय् न्यायेकेगु जुल । भ्वय् बांलाः । तर भ्वजय् गुलि पाहां सःतेमाःगु खः उलि मसःतू । अथे धयागु भ्वछि सःते माःथाय् माचाछि, माचाछि सःतेमाःथाय् निम्ह जक पाहां सःताः मितव्ययिता पाच्युंगु खनेदु ।

इहिपाःया खँय् प्रमिलाया ल्वःमंके मफइगु छता खँ दु । स्वयम्बर जुल, बिज्यासः द्यःया न्ह्यःने । स्वयम्बर क्वचायेकाः मां व परिवार न्हापां लिहां वनाछ्वत । भुवनया परिवारपिं लिहां वंबलय् भचा लिबात । भम्चा जुयाच्वंम्ह प्रमिलायात मोटरय् तयाः थँहितिइ हल । भुवनया छैंय् वयाच्वंम्ह प्रमिला मोटरं पिहां वयेवं वय्कःया मिखा थःगु छैंपाखे वन । प्रमिलां खन वया मां याकःचा लँय्सं प्रमिलायात छैंय् दुतहल ला धकाः स्वयाच्वंगु जुयाच्वन । वया मां अथे खनेवं प्रमिलाया मिखां ख्वबि हाल । नुगः तसकं हीहीलन । धन्य मांया नुगः ।

प्रमिला आः मतिनामि मखुत, भुवनया तिरिमय्जु जुल । मतिना जुयाच्वंबलय् न्ह्याबलें न्हिलाः न्हिलाः जुयाच्वनी । इहिपाः जुइधुंकाः भचा भचा थाकथुक जुयावनी । थ्व सकल भाजुमय्जुपिन्सं अनुभव याःगु दयेमाः । थ्व खँय् भुवनं थःगु बिचाः प्वंकादी - "थौंतक जिपिं निम्हेसिया दथुइ थाकाथुक जूगु मदु ।"

वय्कलं ला अःपुक लिसः बियादिल, तर प्रमिलां धाःसा नुगः चकंकाः थःगु खँ थथे तयादिल, "निम्हेसिया दथुइ थाकाथुकु जुइगु व

ला स्वाभाविक हे खः नि । ब्याहाः न्ह्यः नं भचा भचा मजूगु ला ख हे मखु । ब्याहाः धुंकाः नं जू । अथे खःसां जिपिं पलख न्ह्यःने मन्त कि मज्यू । छम्ह बिना मेम्ह गथे यानाः म्वायेगु थें ।" उमिगु थाकाथुकु धयागु सुपौया मि थें ।

मतिनामिपिं जुइमा बाय् कलाःभाःत जुइमा, इमि दथुइ मतिना यानाः सःतीगु नां मेगु हे दयाच्वनी । प्रमिलां धाःसा गबलें भुवनयात मतिनाया मेगु नां कयाः सःते मनं । तर मतिना जुयाच्वंबलय् धाःसा 'प्रिय' धकाः पौ च्वइबलय् सम्बोधन याइगु खः । ब्याहाः न्ह्यः, ब्याहाः लिपा नं उकथं म्हुतुं सम्बोधन याना मदी । वय्कःपिनि छैंय् नं माजुं ससःअबुयात नां कयाः सःतेगु मयाः । अथे हे ककामाजुपिन्सं नां कयाः सःतेगु मयाः । गबलें गबलें प्रमिलायात ककाभतपिन्सं 'भूवन' धकाः सःते मसः ला छं, धकाः हायेकी । प्रमिलां नां कयाः मसःतूसां भुवनं धाःसा 'प्रमिला' धकाः हे मतिनां सम्बोधन याइ ।

मतिना जुयाच्वनीगु इलय्या रोमान्टिक क्षण इहिपाः जुइधुंकाः लिसवाः काकां लुमना वयेयः । वय्कःपिनिगु निंतिं व ल्वःमंकां ल्वःमंके मफुगु क्षण 'लु' थथे दु- भुवनया आई.ए.या जाँचया सेन्टर नेपाल युवक माध्यमिक विद्यालयय् लाःगु जुयाच्वन । अले वय्कःया क्वथाय् गार्ड जुयाः वःम्ह जुल प्रमिला मय्जु । थ्व छगू भुवनयात रोमान्टिक क्षण जुयाबिल । व ई वय्कलं गुबलें हुया मवनीगु ई कथं लुमंकातःगु जुयाच्वन । प्रमिलायात धाःसा उकथंया लुमन्ति मदु । अथेसां छकः भुवनया पासापिंलिसे दिल्ली चाःह्यू वनेत्यंगु । वनेगु इलय् प्रमिलायात ख्वाः छकः स्वयाः जक वनेगु इच्छा व्यक्त यात भुवनं । प्रमिलायात धर्मसंकट जुल । गथे याये गथे याये । प्रमिलाया छैंया ल्यूने च्वंगु छपाः झ्यालं उमिगु छैं खनेदु । स्वाहाने पाखेया झ्याः । अले प्रमिलां ताख स्वयाः तीजक झ्यालं स्वल । व हे इलय् भुवनं नं झ्यालय् चुकू तये थें यानाः ल्हाः संकल । थुकथं प्रमिलां भुवनयात बिदाइ यानाछ्वत, दिल्ली छ्वयेत ।

इहिपाः जुइन्ह्यः हे म्हय् म्हय् थियाः ख्याः याये न्ह्यइपु धकाः

अप्वः मतिनामिपिन्सं धायेगु याः । प्रमिला व भुवनया खँय् धाःसा वय्कःपिन्सं अज्याःगु म्हय् म्हय् थियाः ख्याः यायेगु अनुभव काये मनं । इमित अज्याःगु इलं हे मबिल । प्रमिला व भुवनया अप्वः धया थें खँल्हाबल्हा धयागु, नाप लायेगु धयागु प्रमिलाया छेँय् हे जुल । न्ह्याबलें प्रमिलाया परिवार न्ह्यःने दयाच्वनी । तर सिनेमा स्वः वनाबलय् धाःसा नापं थीक च्वनेगु लुमंकादी प्रमिलां ।

मतिनाया इलय् नं मतिनां इहिपालय् हिलेधुंकाः नं वय्कःपिं थःगु त्यपू जीवनय् तसकं सन्तुष्ट । आः ला कलाःभाःत जक मखु वय्कःपिनि निम्ह काय्या मांबाः, निम्ह भौपिनि माजु व बाःजु लिसें स्वम्ह छय्पिनि अजि व अजा जुइधुंकल । यँया थँहिति त्वालं थनिं भिंच्यादँ न्ह्यः अथे धयागु ने.सं. ११२६ बछलाथ्वः पुन्हि, सनिबार (२००६ मे १३) न्हापां खुसी अमेरिकाया न्यूयोर्क शहरय् पलाः तयादिल । स्वन्हु प्यन्हु न्यूयोर्कय् च्वनाः भर्जिनिया राज्यय् आःतक च्वनाः कर्मभूमि दयेकाच्वंगु दु ।

खला निम्हं नेपालभाषा ख्यलय् म्हस्यूपिं साहित्यकार भाजु मय् जुपिं खः । अथेसां भुवनं उलि च्वया मदी । अथे हे प्रमिलां नं ४० दँतक थःगु कलम न्ह्याकेगु ज्याय् पुसा तयातःगु खः । अनंलि हाकनं बाखं च्वयेगु ज्या न्ह्याकादिल अमेरिकाय् च्वनाः । निदँ न्ह्यः वय्कलं दकलय् न्हापां थःगु मुक्कं बाखं सफू मुना 'पलाः' पिथना दिल । थुगु सफूया पितब्वज्या नांजाःम्ह भाषासेवी, समाजसेवी, उद्योगपति भाजु लक्ष्मीदास मानन्धरपाखें नेपाल संवत् ११४१ कौलागाः दसमि, आइतबार कुन्हु जूमया माध्यमं यानादिल । वय्कलं सफूया पितब्वज्या जक यानादीगु मखु, उगु पितब्वज्या ज्याझ्वलय् सच्छिगू सफू न्यानाबीगु बचं नं बियादिल । अले लय्तायाः धयादिल, "प्रमिला जिमि थँहिति त्वाःया म्ह्याय्मचा नं खः, भौमचा नं खः ।"

थनथाय् लाक्क छगू न्ह्यथने बहःगु खँ दु, 'जि जुजु' छपु बालमनोवैज्ञानिकं जाःगु लोकंह्वाःगु बाखं प्रमिला साय्मि मय्जुया ।

वय्कलं थुगु बाखं अथे हे ने.सं. १०९४ दँपाखे च्वयाः साहित्य सम्मेलनय् न्हाप सिरपाः त्याकूगु खः । नेपालभाषा बाखं साहित्य ख्यलय् 'जि जुजु' बाखंया नां कायेवं प्रमिला साय्मियात सकस्यां लुमंकी ।

शुक्रवाःया तँसापौ, नेपालभाषा टाइम्स
ने.सं. ११४४ सिल्लाथ्वः सप्तमि, सुक्रबार (२०२४ फेब्रुअरी १६)

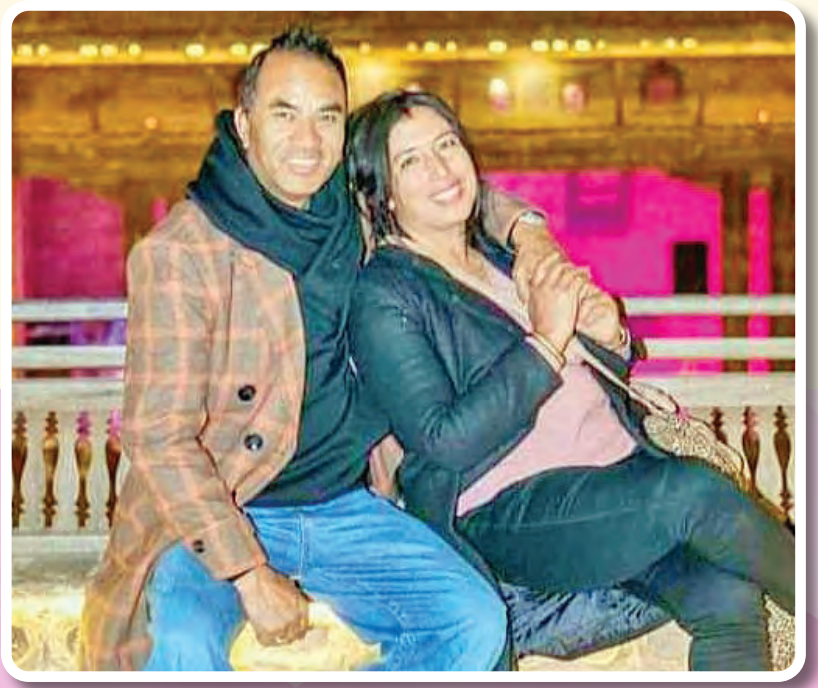

मतिनाया वाद्दं

सुरेन्द्र तुलाधर
सुधा शाक्य

सुया मतिनाया बाखं.... थुकथं न्ह्याइ । सुसु धायेबलय् सुसु जुल ले ? छगू न्ह्यसः । छम्ह 'सु' जुल- नेपालभाषा संकिपा ख्यःया तसकं नांजाःम्ह निर्देशक व कलाकार भाजु सुरेन्द्र तुलाधर । मेम्ह 'सु' जुल - सुधा शाक्य, गुम्हेसिनं धकिंदुने च्वनाः सुरेन्द्र तुलाधरया प्रत्येक पलाखय् छप्ति हे अल्छि मचासे, पलाः पलाःपतिकं तिबः बियाच्वंम्ह ।

सुधाया सुरेन्द्रलिसे मतिना जुल । सुरेन्द्रया सुधालिसे मतिना जुल । मतिना मतिनाया क्वातुगु मिलनं इमि इहिपाः जुल ।

मतिना जूपिं निम्हं मतिनामिपिन्सं मतिनायात थुकथं कयादी-

सुरेन्द्र- "मतिना जिन्दगी खः, जीवन खः, दर्शन खः, राग-रागिनी खः, सूर-संगीत खः, ध्यान खः, ज्ञान खः, अध्यात्म खः अले मतिना ईश्वरया सुद्ध प्रसाद खः ।"

थुकथं हे सुधा- "मतिना द्यःया वरदान खः । छगू कथं ईश्वरया प्रसाद नं खः । मतिनां यानाः हे भीगु जीवन सललल न्ह्यानाच्वनी । मतिनां यानाः थवंथवय् छगू विश्वास, हेरचाह व थुइकेगु जुयाच्वनी । गन मतिना दइ, अन द्यःया बास दइ ।"

"....मतिनायात धात्थें थुइकेगु खःसा थ्व खँग्वः थीथीकथं थुइकेमाः । गथे कि मचाखाचां मांबौपिन्त, मांबौपिन्सं थः मचाखाचायात, कलाःभाःत दथुया माया । दाजुकिजा, तताकेहें दथुया माया । अथे हे पासापासा दथुया माया, पशुपंछि दुनेया माया । गुबलें गुबलें क्रोध वइबलय् मतिनां वासःया नं ज्या याइ । छगू कथं माया-मतिना मदुगु जूसा संसार हे न्ह्याइ मखु ।

सुरेन्द्रं दकलय् न्हापां सुधायात खंगु नेपाल संवत् ११२० या लसताय् जूगु मैनमतया ऱ्यालीइ खः । ऱ्याली न्ह्यानाच्वंगु इलय् सुरेन्द्रलिसे सुधा नं लिक्क लाःगु जुयाच्वन । तर उबलय् नतुसुतु मब्यात ।

अथे हे सुधां सुरेन्द्रयात न्हापां नापलाःगु धैगु नेपालभाषा अन्तरक्याम्पस छधाः प्याखं कासा जूगु इलय् खः । सुरेन्द्र पब्लिक युथ क्याम्पस, सँझ्याः साहित्य पाःलाःपाखें व सुधा पद्मकन्या क्याम्पसया पलिस्था पुचःपाखें सक्रिय जुयाच्वंपिं । कासाया इलय् वं वैत खनाच्वनी, वं वैत खनाच्वनी । लिसेलिसे खँल्हाबल्हा नं न्ह्यानाच्वनी । अबलय् निसें सुधां सुरेन्द्र तुलाधरयात छम्ह बांलाःम्ह कलाकारकथं म्हसीकल । थ्वयां लिपा वय्कःपिं हाकनं नापलाःगु धैगु लगमय् जनबहाःद्यः सालाच्वंगु इलय् खः । उबलय् वय्कःपिं द्यः साःगु स्वःवःगु बहानाय् अन थ्यंकःवःगु जुयाच्वन । खँल्हाबल्हा नं जुल । खँल्हाबल्हा जुजुं सुधाया नुगलय् गथे गथे मतिनाया चुलि जायावल । वखुन्हु जनबहाःद्यःया याः मन्यात । कन्हय् खुन्हु नं द्यः सालीगु स्वयेगु योजना दयेकल । "भी कन्हय् नं थन हे च्वनाः स्वःवयेगु" धकाः थःथःगु छैंय् वन- ययेक ययेकं धाये ला, मययेक मययेकं धाये ।

कन्हय् खुन्हु सुधा म्हिगःया हे थासय् मवँसे लगं खलः दुगु पासाया छैंय् वनाः स्वःवन । सुरेन्द्र म्हिगःया थासय् वनाः सुधायात पियाच्वन । मिखा चाःचाःहीक मालाच्वन । गनं सुधायात तिफ्याये फइ ला धकाः । सुरेन्द्रया थ्व पहः सुधां झ्यालय् च्वनाः स्वयाच्वन । छगू कथं सुलाकासा म्हिताच्वन इमि दथुइ । सुरेन्द्रया मिखा चाःचाःहिलाच्वंगु खनाः सुधाया मती वन- 'जितः ययाः ला खः जुइ, थथे जितः मालाच्वंगु ।' सुधायात माया वन, सुरेन्द्रया पहः खनाः ।

पलख लिपा सुरेन्द्रं सुधायात झ्यालय् खन । मिखा मिखा चूलायेवं सुधां तुइसेच्वंगु वा क्यनाः न्हिलाछ्वत । चुलि जक जायाच्वंगु मतिनाय् छफ्वः स्वां ह्वल ।

मतिनाया मिखाय् छगू छगू आकर्षण दयाच्वनी । सुरेन्द्रया मतिना मिखां सुधायाके खंगु धैगु सुधाया म्हधिकः खः । सुरेन्द्रया मिखां भ्यगःचापिं, ल्हवंपिं मय्जुपिं मययेकू । सुधा सुलुक्क च्वनाः तःधिसे च्वंगुलिं सुरेन्द्रया मिखा वंगु खनिं । उकिसं सुधाया सः व न्हिला दकलय् यःगु जुयाबिल । यःत्यः जुजुं वन ।

छन्हु सुरेन्द्रं म्हुतु तछ्यात- "छंगु म्हधिकः ला थ्याक्क जितः ल्वः का । का छु बिचाः 'आई लभ यू' धाये ला छन्त ?" खला सुरेन्द्रं नं स्यू सुधां वयात यः धकाः ।

सुधां तप्यंक लिसः बी मछालाः छगः खँग्वलं लिसः बिल- 'अलमल' ।

मतिना जुयाच्वंगु इलय् अप्वः धया थें इमि डेटिङ्ग वनेगु मयाः । सुरेन्द्रया लुमंकथं वय्कः मिस्तलिसे जुइ तसकं मछाःम्ह जुयाच्वन । उकिं सुधालिसे चाःहिलेगु उलि मजू । छकः कालिमातिइ च्वंगु दिलिप संगमया स्टुडियोलय् मे गुकथं रिकर्ड याइ धैगु क्यनेत यंकूगु जुयाच्वन । सुरेन्द्रया बिजेश्वरीया बुँ छकू दुगु जुयाच्वन, अन बुँइ छैं दनेत्यनागु धकाः क्यनेत छकः यंकूगु जुल ।

थुलि कालबिलया दुने इमि इहिपाः तःजिक जुल । छुं हे पंगः मवयेक । खला सुधा शाक्य, सुरेन्द्र तुलाधर । मेगु कथं धायेगु खःसा सुरेन्द्र बच्छि शाक्य खः, अथे धैगु सुरेन्द्रया मां शाक्य । मतिना जुयाः खुला लिपा, ततातेहेंपिं लमि तयाः, जातः क्यनाः तसकं अःपुक उदाय शाक्यया इहिपाः नेवाः विधि कथं ग्वय् बियाः, लाखा बियाः बाछैबाजं थाकाः, भौमचा दुचायेकाः, ग्वय् सायेकाः, तःजिक भ्वय् न्यायेकाः सुरेन्द्र व सुधा न्ह्याबलेंया लागि कलाः भाःत जुल । भाजु मय्जु जुल ।

इहिपाःन्ह्यः मतिनामितय् दथुइ न्ह्याबलें न्ह्याइपुगु ई जक जुयाच्वनी । कुचुकुचु मिनाच्वनी । मतिना इहिपालय् हिलेवं दच्छि निदँ लिपानिसें भचा भचा थाकाथुकु न्ह्यानावनी । सुरेन्द्र व सुधादथुइ नं इहिपाः लिपा थाकाथुकु मजूगु धैगु मदु । इमि दथुइ नं थाकाथुकु गुलि जू

गुलि । इमिगु थाकाथुगु जुइगु छु खँय् धाःसा सुरेन्द्र छम्ह संकिपाख्यःया कलाकार व निर्देशक । संकिपा धायेवं अन बांबांलाःपिं मय्जुपिं दइगु ला जु हे जुल । हिरोइनत लिसे नापलाये हे माल । हिरोइनत लिसे सुटिङया इलय् उखेथुखे जुइ हे माल । थ्व हे खँय् सुटिङ सिधयेकाः छैंय् थ्यन कि 'वार' इमि दथुइ । अथेसां थ्व खँय् सुरेन्द्रं धयादी - "गुलि 'वार' जुल, उलि हे माया अप्वया वनीगु जुयाच्वन ।"

न्हापा न्हापा वय्कःपिनि छैंय् 'वार' जुयाच्वनीगु खःसा आः सुधां 'वार' मयाये धुंकल । सुधां चायेके धुंकल ।

सुधा छम्ह कलाकारया मय्जु जुयाः नं कलाकार जुइ मयःगु जुयाच्वन । उकिं वय्कलं इलय्ब्यलय् थःगु नुगःखँ ब्वयादी- "जितः कलाकार जुइगु लोभ मदु, य नं मयः ।" अथे खःसां गनं सुटिङ जुइगु ज्या दु धालकि सुटिङ स्पटय् सुरेन्द्र स्वयां सुधा हे न्हापां थ्यनाच्वनी । उलि जक मखु, सुं नं हिरोइन वयाः सुरेन्द्रलिसे फोटो छपाः निपाः काये न्हिं धाःगु तालकि 'सय् जिं हे कयाबी' धकाः सुधां हे बांलाक फोटो कायेगु ज्या याइ । थ्व स्वयां अप्वः ग्वाहालि सुरेन्द्रयात छु दइ ? मेगु छता मधासे मज्यूगु खँ दु सुधाया- 'गुबलें गुबलें सुटिङय् लिबात धकाः सुरेन्द्र ब्वाँय् वनी । अन यंकेमाःगु सामान तकं त्वःफिकाः । अले व सामानत फुक्कं प्वःचिनाः सुटिङ स्पटय् अल्छि मचासे जिं थ्यंकाबिया ।'

मतिना जुयाच्वंबलय् बाय् इहिपाः जुइधुंकाः इमि दथुइ मायां सम्बोधन याइबलय् थःथःगु पहः दइ । सुधा व सुरेन्द्रया खँय् धायेगु खःसा सुरेन्द्रं सुधायात 'सुधा' हे धकाः आःतकं सम्बोधन यानाच्वंगु दुसा सुधां सुरेन्द्रयात सःतेमाल कि धाःसा 'अय्...हेलो अलमल' धकाः धाइगु जुयाच्वन । थ्व नं छगू थःगु हे पहःया ज्वः मदुगु मतिनाया सम्बोधन जुल ।

इहिपाः लिपा सुधाया जीवनय् छगू रोमान्टिक क्षण धाये ला अविष्मरणीय क्षण धाये- इहिपाः सुरेन्द्रलिसे जुल, गुम्हलिसे मतिना जुल । गुलिसियां मतिना जीवनय् थथे मजू । वय्कःपिं भाग्यमानी

मतिनामि जुल । सुधाया थःछैंय् च्वंपिन्सं नं सुधायात धायेगु याः - 'सुधा छं ल्यःम्ह भाजु ला खासाम्ह हे जुल । उकिसनं नेपालभाषा संकिपा ख्यलय् तसकं नांजाःम्ह भाजु जुल - सुरेन्द्र तुलाधर ।'

छन्हु सुधाया छैंय् नखत्या ब्वनेगु ज्या जुल । न्हूम्ह जिलाजंयात मसःतुसें व नखत्या नखत्या हे जुइ मखु । न्हापा लिपा थें सुरेन्द्र ओमबहाःया ससलय् वइबलय् छ्यलिंनिसें 'सुधा... सुधा...' धकाः सःताः थहां वनीगु जुयाच्वन । थुगु नखत्याया न्हिखुन्हु नं 'सुधा...सुधा...' धकाः सुरेन्द्रं सःतूगु सुधां ताल । सुरेन्द्रया सः तायाः न्यासिचायाः सुधां स्वाहानेपाखे स्वःवन । तर सुधां सुरेन्द्रं मखं । सुधां थःत भ्रम जू थें तायाः सुम्क थाहांवन ।

बाघौलिपा हानं सुधां सुरेन्द्रया सः ताल - 'सुधा...सुधा...' धात्थें थुगु इलय् सुधां सुरेन्द्रयात खंकल । मुसुहुं न्हिलाः सुधां न्हापा लिपा थें तलय् यंकल । पाहां याकल । पाहां याकाच्वंबलय् सुधां न्ह्यसः तल- "न्हाचः छिं सुधा...सुधा... धाःगु सः ताया । छि भाःगु मखु खनिंसा । जितः ला गज्याःगु भ्रम जूगु ।"

सुधाया न्ह्यसःयात सुरेन्द्रं लिसः बिल- "वयागु ला खः नि ।"

"वयागु सा अले गन वनागु ले ?"

खँ छु जूगु जुल धाःसा ससःया स्वाहानेय् थ्यनेधुंकूम्ह सुरेन्द्रं ससःया छैं लिक्क ओमबहाः गनेय्द्यःया क्वय् न्ह्याबलें दइम्ह छम्ह फ्वगिंयात खन । वा वयाच्वंगु इलय् व फ्वगिं चिकुयाः थुरूथुरू खायाच्वंगु स्वये मफयाः तलय् थ्यनेधुंकूम्ह सुरेन्द्र नुगः ची मफुत खनिं । तलं कुहां वयाः महाबती वनाः ब्लान्केट छपु व ज्याकेट छपाः न्यानाः उम्ह फ्वगिंयात लुमुका वःगु खनिं । सुरेन्द्रया खँ न्यनाः सुधा मय्जुया नुगलय् च्वास्स थिल । जिमिसं न्ह्याबलें न्ह्याबलें व फ्वगिंयात खनाच्वना । तर जिमिगु मती व फ्वगिंयात उद्धार यायेगु गुबलें बिचाः मवः । तर सुरेन्द्रया नुगःमिखा धन्य खः । अपाय्च्वं वा वयाच्वंगु इलय् नं थः प्याकाः व फ्वगिंयात लुमुकेगु व्यवस्था यानाथकल । थज्याःगु सुरेन्द्रया

बिचाः, नुगः, सोचाइ खनाः सुधां नं सुं दुःखी, दरिद्रपिं खनकि ग्वाहालि यायेगुली नुगः क्वसायेकल ।

इहिपाःन्हयः व इहिपाः लिपाया जीवन छगू हे जुइ मखु । मिस्त इहिपान्हयः म्हयाय्मचा खःसा इहिपाः लिपा भौमचा जुइ । म्हयाय्मचाबलय् गुलि चञ्चलता दइगु खः, उलि भौमचा जुइबलय् मदयेयः । तर सुधाया खँय् धाःसा उलि मपाः । अथेसां माजु, बाःजुयात स्वयेगु भाला कायेमाल । निम्ह म्हयाय्पिं इभेन व इभानि दत । मस्तय्गु शिक्षादीक्षाय् अप्वः मिखा ब्वयेमाल । सुरेन्द्रं गुबलें गुबलें सुटिङ जुइबलय् ल्वःमंकाः छँय् त्वःताथकीगु सामानत थः हे सुटिङ जुइगु थासय् वनाः थ्यंका बीमाल । जिम्मेवारी यक्व दत । सुधायात न्हिच्छि पाय्छि । सुरेन्द्रया इहिपाःन्हयः व लिपाया खँ ल्हायेगु खःसा इहिपाः न्हयः सुरेन्द्रया थः यत्थें, इहिपाः लिपा सुरेन्द्र सुधाया यत्थे !

(पिमदंनिगु)

केशरमान ताम्राकार

नेपालभाषाया मेगु बाखंमुना बाखंच्वमिया कल्पनाया सागरं सृजित कथावस्तु, पात्र, सम्वादया बाखं खःसा 'मतिनाया बाखं' बाखंमुना खयां नं थ्व बाखंया पात्र, कथावस्तु व सम्वाद नेपालभाषा ख्यःयापिं सक्रिय कवि, बाखंच्वमि व कलाकारपिनिगु वास्तविक जीवनया मतिनाया न्हाय्कं खः । वास्तविक व यथार्थयात बाखंकथं न्हयब्वया तःगु नेपालभाषाया न्हापांगु बाखंमुना हे 'मतिनाया बाखं' खः ।

– पूर्ण ताम्राकार

पिकाक

भिक्षु हिरा फाउण्डेशनया निंतिं

श्रद्धा कमल ताम्राकार

यें ।

ISBN: 978-9937-1-7887-7

9 789937 178877